

## บทที่ ๓

### การตีความแนวความคิดในเรื่องการจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโต

#### ความนำ

เพลโต (๔๒๗-๓๔๗ B.C.) ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักปรัชญาที่ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของโลก เพลโตถือกำเนิดในตระกูลสูงศักดิ์และมั่งคั่ง และอยู่ในวงสมาคมทางการเมืองของเอเธนส์บิดาคือ Ariston ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากพระเจ้าโครตุส มารดาคือ Perictione ซึ่งเป็นญาติกับ Charmedes และ Critias อันเป็นกำลังสำคัญในการจัดตั้งรัฐบาลชุดสามสิบทรราช (Thirty Tyrants) ซึ่งจากลักษณะชาติตระกูล (Eupatridai) และสถานะของเพลโตนั้นทำให้เพลโตสังกัดอยู่ในวงสมาคมของชนชั้นปกครอง ความใฝ่ฝันในวัยหนุ่มของเพลโตจึงอยู่ที่อำนาจทางการเมือง หากแต่ภายหลังเพลโตก็ไม่ได้แสดงบทบาททางการเมืองโดยตรงหรือสังกัดวงสมาคมทางการเมืองใด เนื่องจากไม่พอใจต่อสภาวะทั่วไปของเอเธนส์ในขณะนั้น, ผลหายนะของสงครามเพโลโพนีสเซียน (Peloponesian War) ที่ยืดเยื้อถึง ๒๗ ปี, การเข้ามามีอำนาจปกครองของกลุ่ม “สามสิบทรราช” (Thirty Tyrants), การกลับมาใช้อำนาจของรัฐบาลประชาธิปไตยภายหลังจากการโค่นล้มอำนาจของพวกเขาสามสิบทรราช ซึ่งนำไปสู่การประหารชีวิตโสกราตีส อันเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เพลโตได้หันหลังให้กับอำนาจทางการเมืองของเอเธนส์ และใช้ชีวิตในทางปรัชญาในการแสวงหาปัญญา

ในช่วงระยะเวลาที่เพลโตมีชีวิตนั้น เอเธนส์ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย เอเธนส์ ซึ่งระบอบประชาธิปไตยของเอเธนส์นี้ถือกำเนิดในช่วง ๖๐๐-๕๐๐ B.C. โดยในช่วงก่อนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนี้ เอเธนส์ปกครองโดยกลุ่มชนชั้นสูงอันหมายถึงเป็นการปกครองในลักษณะที่ชนชั้นสูงด้วยกันเลือกคนในหมู่มชนชั้นสูงด้วยกันมาเป็นคณะผู้ปกครอง ตัดสินปัญหาและกำหนดนโยบายต่างๆ ซึ่งก็คือการปกครองโดยระบอบคณาธิปไตย (Oligarchy) โดยลักษณะการปกครองโดยกลุ่มชนชั้นสูงของเอเธนส์หรือการปกครองในระบอบคณาธิปไตยนี้ได้ดำเนินมาจนกระทั่งประมาณปี ๕๐๘/๕๐๗ B.C. เอเธนส์ได้เปลี่ยนระบอบการปกครองเป็น

ระบอบประชาธิปไตยเอเธนส์ ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และสภาพการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และการดำเนินการต่อลักษณะการเปลี่ยนแปลงและสภาพการณ์ต่างๆ นั้น ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยก่อนโซลอน (Solon), โซลอน, Kleisthenes มีบทบาทในการเมืองการปกครองของเอเธนส์ ดังเช่น การปฏิรูปต่างๆ ของโซลอนเพื่อขจัดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของเอเธนส์, การปฏิรูประบบกฎหมายต่างๆ ของเอเธนส์, การชนะสงครามต่อพวกเปอร์เซียและเนรเทศสมุนของพวกทรราช เป็นต้น ซึ่งในที่สุดการดำเนินการต่อสภาพการณ์ต่างๆ ได้นำมาสู่การตั้งประชาชนทั่วไป (demos) เข้าร่วมการปฏิรูปทางการเมือง จากจุดนี้ได้ทำให้การครอบงำของชนชั้นสูงในการปกครองเอเธนส์ ลื่นสุดลงและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองของเอเธนส์จากระบอบของชนชั้นสูงปกครอง มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเอเธนส์

เอเธนส์ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยมาประมาณตั้งแต่ปี ๕๐๗ B.C. โดยมีเพียงช่วงระยะปี ๔๑๑ B.C. และ ๔๐๔ B.C. เท่านั้นที่เอเธนส์ปกครองโดยระบอบคนาธิปไตย (Oligarchy) โดยการปกครองในช่วงปี ๔๐๔ B.C. ซึ่งเป็นปีที่เอเธนส์พ่ายแพ้สงครามเพโลโพนีเซียนต่อสปาร์ตา อำนาจทางการเมืองตกอยู่กับรัฐบาลชุดสามสิบทรราชซึ่งประกอบด้วยญาติและเพื่อนของครอบครัวเพลโตจำนวนมาก โดยทำการปกครองเอเธนส์ในลักษณะการปกครองระบอบคนาธิปไตย ซึ่งในทางทฤษฎีนั้นพวกเขาต้องการที่จะจัดสร้างรูปแบบการปกครองใหม่ขึ้น แต่ในทางปฏิบัติพวกเขากลับผูกขาดอำนาจไว้กับตนเองและใช้อำนาจนั้นในการจัดการศัตรูทางการเมืองของพวกเขา แต่รัฐบาลชุดสามสิบทรราชก็อยู่ในอำนาจเผด็จการที่สร้างขึ้นได้ไม่นาน โดยรัฐบาลชุดสามสิบทรราชได้พ่ายแพ้ต่อการยึดอำนาจของพวกประชาธิปไตย และในช่วงนี้ได้เกิดการประหารชีวิตศัตรูของแต่ละฝ่ายซึ่งรวมถึงการประหารชีวิตโสกราตีสโดยฝ่ายรัฐบาลประชาธิปไตยหลังการโค่นอำนาจรัฐบาลชุดสามสิบทรราช ซึ่งเพลโตไม่พอใจต่อการตัดสินประหารชีวิตโสกราตีสของพวกประชาธิปไตย

ภายหลังการตายของโสกราตีส เพลโตได้ใช้ชีวิตในการเดินทางและการแสวงหาปัญญารวมทั้งการเป็นอาจารย์และที่ปรึกษาทางการเมืองให้กับผู้ปกครองในเมืองต่างๆ ซึ่งในที่สุดเพลโตได้กลับนครเอเธนส์และทำการจัดตั้งอคาเดมีเพื่อทำการสอนหนังสือ และตั้งแต่การตายของโสกราตีสจนกระทั่งเพลโตทำการก่อตั้งอคาเดมี (Academy) และเสียชีวิตไปประมาณปี

๓๔๗ B.C. เพลโตได้เขียนงานเขียนไว้มากกว่า ๒๕ เรื่อง\* และจดหมายถึงคนอื่นในนามของเพลโตอีก ๑๓ ฉบับ ซึ่งงานเขียนต่าง ๆ นี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับหัวข้อต่างๆ เช่น ทฤษฎีการเมือง, การศึกษา, ศิลปะ, จริยศาสตร์, ศาสนา, ความรัก ฯลฯ ซึ่งประเด็นส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องคุณธรรม (arete') โดยส่วนใหญ่แล้วความคิดทางการเมืองของเพลโตหรืองานเขียนของเพลโตนั้นจะเป็นลักษณะของบทสนทนาระหว่างบุคคลต่างๆ โดยที่บทสนทนาส่วนใหญ่ๆ นั้นจะมีโสกราตีสเป็นตัวประกอบสำคัญในการสนทนา ซึ่งหมายถึงโสกราตีสจะเป็นผู้กล่าวในส่วนที่สำคัญๆ หรือมีโสกราตีสอยู่ในขณะที่กล่าวในส่วนที่สำคัญ หรือเป็นผู้ตั้งปัญหาและชักนำการสนทนานั้นๆ เสมอ ดังจะเห็นได้ว่ามีเพียงบทสนทนา "Laws" เท่านั้นที่ไม่ปรากฏชื่อของโสกราตีสในการสนทนา โดยมีบุคคลที่ถูกแทนชื่อว่า "ผู้แปลกหน้าชาวเอเธนส์" (The Athenian stranger) เป็นตัวละครสำคัญในเรื่องที่ทำหน้าที่เสนอแนวความคิดของเพลโต นอกจากนั้นแล้วบทสนทนาอื่นๆ ล้วนแต่มีโสกราตีสอยู่ด้วยทั้งสิ้น

สำหรับโสกราตีสซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในงานเขียนส่วนใหญ่ของเพลโตที่อาจถือได้ว่าเป็นปากเป็นเสียงแทนเพลโตได้นั้น มีลักษณะสำคัญประการหนึ่งคือ ลักษณะการสร้างพุดต่อมตน (ironic) ซึ่งเป็นลักษณะของการอำพราง, การซ่อนเร้น (dissimulation) อันหมายถึง "ลักษณะการกล่าวคำที่น้อยกว่าความเป็นจริง การแก่งอ้อพราง การสร้างยอมรับสภาพที่ต่ำกว่าฐานะที่ควรจะเป็นของบุคคล"<sup>1</sup> โดยการสร้างพุดต่อมตนในนัยที่สูงที่สุดจะอยู่ในลักษณะของการอำพรางสติปัญญาของตน, การอำพรางในความคิดของตน ซึ่งสามารถแสดงออกได้ในสองลักษณะ คือ การแสดงสติปัญญาออกมาน้อยกว่าที่ตนรู้ หรือ การละเว้นจากการแสดงความคิดเห็นในความคิดต่างๆ ที่กำลังพิจารณาโดยให้เหตุผลว่าตนไม่มีความรู้ที่จะทำการพิจารณาในความคิดนั้นและ

---

\* Apology, Cratylus, Euthydemus, Gorgias, Laches, Menexenus, Charmides, Crito, Euthyphro, Hippias Minor, Lysis, Meno, Parmenides, Phaedrus, Symposium, Laws, Sophist, Critias, Protagoras, Phaedo, Republic; Theaetetus, Philebus, Statesman, Timaeus (คัดจาก พินิจรัตน์กุล, *ทฤษฎีความรักของเพลโต*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๖), หน้า iii.)

<sup>1</sup> สมบัติ จันทรวงศ์, *ความนำว่าด้วยอุตมรัฐของเพลโต*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗), หน้า ๗.

เพราะฉะนั้นสิ่งที่สามารถทำได้ก็คือการสร้างคำถามแต่ไม่สามารถที่จะให้คำตอบใดๆได้<sup>2</sup> ซึ่งถ้าหากการแสวงง่อมตนมีความสัมพันธ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของความจริงที่ว่ามีการจัดลำดับชั้นตามธรรมชาติในระหว่างมนุษย์แล้ว ผลที่ตามมาก็คือ การแสวงง่อมตนเป็นการพูดแตกต่างกับคนประเภทต่างๆกัน<sup>3</sup>

สำหรับในส่วนของงานเขียนของเพลโตนั้น กล่าวได้ว่าลักษณะสำคัญของโสกราตีสในส่วนที่เกี่ยวกับการแสวงง่อมตนนั้นก็เป็นส่วนสำคัญของงานเขียนของเพลโตเช่นกัน ซึ่งกล่าวได้ว่าการเขียนของเพลโตนั้นก็คือ ลักษณะการเลียนแบบวิธีการสนทนาของโสกราตีส เพราะลักษณะการเขียนของเพลโตนั้นก็ไม่ได้ให้คำตอบอะไรที่เด่นชัดออกมา กล่าวคือเพลโตไม่ได้ให้คำตอบที่ชัดเจนอะไรในงานเขียนของตน โดยเป็นลักษณะของการปิดบังอำพราง, การแสวงง่อมตนเช่นเดียวกับวิธีการสนทนาของโสกราตีสอันมีความมุ่งหมายในลักษณะเดียวกัน คือ การสื่อหรือกล่าวถึงสิ่งต่างๆกับผู้อ่านที่ต่างสถานะกัน อันหมายถึงผู้อ่านที่ต่างธรรมชาติ, ภูมิปัญญาต่างระดับกัน ซึ่งตัวละครต่างๆที่ปรากฏในงานเขียนของเพลโตนั้นก็เปรียบได้กับผู้อ่านหรือมนุษย์ที่ต่างระดับต่างสถานะนั่นเอง รวมทั้งลักษณะการเขียนของเพลโตยังอาจมีความมุ่งหมายในการที่เพลโตสามารถที่จะสื่อหรือพูดในสิ่งที่ตนประสงค์จะพูดกับคนที่เพลโตประสงค์จะพูดด้วย และนั่งเฉยกับคนที่ควรจะนั่งเฉยด้วย

จากลักษณะการเขียนของเพลโตที่มีลักษณะเช่นเดียวกับการสนทนาของโสกราตีสที่มีการซ่อนหรือแฝงความมุ่งหมาย, การยกย่อน, การปิดบังอำพราง, การแสวงง่อมตน ไม่เปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาไว้ในตัวบท รวมทั้งลักษณะของข้อเขียนที่ไม่ได้เป็นการตอบคำถามหรือแสดงถึงแนวความคิดของเพลโตอย่างตรงไปตรงมา ทำให้การตีความจึงจะต้องมีการตีความมากกว่าการตีความตามลายลักษณ์อักษรธรรมดา ซึ่งหมายถึงการตีความจะเป็นการศึกษาตีความที่คำนึงถึงสภาวะแวดล้อมต่างๆด้วย โดยการตีความจะพิจารณาริบทในระดับต่างๆ<sup>4</sup> เพื่อให้สามารถศึกษาหาความหมายที่อาจแฝงอยู่ในตัวบทนอกเหนือจากการตีความตามลายลักษณ์

<sup>2</sup> Leo Strauss, *The City and Man*, [Chicago: The University of Chicago Press, 1977], p.51.

<sup>3</sup> Ibid.

<sup>4</sup> โปรดดู บทที่ ๑ หน้า ๓๔-๓๖.

อักษรธรรมดา เพื่อที่จะแยกแยะระหว่างสิ่งที่เป็นข้อเขียนอันเปิดเผยที่สามารถศึกษาได้ตามลายลักษณ์อักษรโดยตรงและข้อเขียนที่ปกปิดซ่อนเร้นที่อยู่ภายใต้งานเขียนนั้น

สำหรับงานเขียนของเพลโตนั้น ตัวย่อ “อุดมรัฐ” [The Republic] จัดได้ว่าเป็นงานเขียนชิ้นสำคัญของเพลโต โดย “อุดมรัฐ” นั้นเป็นการศึกษาในเรื่องสังคมหรือรัฐ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาต่างๆทั้งในด้านการเมือง, จริยศาสตร์, การศึกษา, ทฤษฎีความรู้, ศิลปะและศาสนา โดยเฉพาะในส่วนของการเมืองนั้นสามารถพบเป็นส่วนหลักของบทสนทนา<sup>๓</sup> ซึ่งสาระสำคัญของตัวย่อ “อุดมรัฐ” นั้นเกี่ยวข้องกับการหาความหมายหรือนิยามให้กับ “ความยุติธรรม”, และนำมาซึ่งการสร้างนครในอุดมคติ, การจำแนกมนุษย์เป็น ๓ ชั้น, การขยายความในรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับภาระหน้าที่ คุณสมบัติ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา ศิลปะ ศาสนา สังคม การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม, ความสัมพันธ์ของชนชั้นทั้งสามและความสัมพันธ์ของชนชั้นทั้งสามต่อนคร ซึ่งในที่สุดก็นำมาซึ่งผลสรุปในการหาความหมายหรือนิยามให้กับ “ความยุติธรรม”

ในส่วนของเนื้อหานี้ “อุดมรัฐ” ผู้เรื่องให้เกิดนครเอเธนส์ในเมืองไพเรอัส (Piraeus) โดยโสกราตีสและไกลคอนไปที่ไพเรอัสเพื่อวัตถุประสงค์ในการบวงสรวงต่อเทพีและการชมงานฉลอง ซึ่งที่เมืองไพเรอัสนี้เองที่โสกราตีสได้ร่วมสนทนากับบุคคลอื่นๆ\* อันนำมาซึ่งบทสนทนา “อุดมรัฐ” แต่ทั้งนี้การสนทนาไม่ได้เริ่มต้นด้วยความเต็มใจของโสกราตีส หากเป็นลักษณะของการผสมผสานระหว่างการบังคับกับการเกลี้ยกล่อม อันเป็นลักษณะของการต่อสู้และผ่อนปรนของอำนาจ (power) กับความรู้หรือเหตุผล (knowledge, reason) กล่าวคือเป็นการผสมผสานระหว่างการใช้อำนาจกำลังกับการเกลี้ยกล่อมเพื่อให้โสกราตีสอยู่ในเมืองต่อ ในขณะที่โสกราตีสและไกลคอนเป็นการเจรจาโดยคำพูดและเหตุผล อันเป็นลักษณะของการผ่อนปรน

---

\* กลุ่มการสนทนาประกอบด้วย Socrates (ผู้บรรยาย), Glaucon (พี่ชายของเพลโต), Polemarchus (บุตรของเซฟาลัสเจ้าของบ้าน), Adeimantus (พี่ชายของไกลคอน), Cephalus (เจ้าของบ้าน), Thrasymachus (ไซฟิสต์และนักโหวท), Euthydemus (พี่น้องของโพลีมาร์คัส), Lysias (พี่น้องของโพลีมาร์คัสและต่อมาเป็นนักโหวทและนักเขียน), Niceratus (บุตรของ Nicias รัฐบุรุษชาวเอเธนส์), Cleitophon , และ Charmantides

เข้าหากันของอำนาจกำลังกับเหตุผลความรู้<sup>5</sup> โดยมีเนื้อหาเริ่มต้นที่การหาความหมายของชีวิตที่ดีมีความสุข และนำไปสู่การสนทนาเพื่อหาความหมายหรือนิยามให้กับ “ความยุติธรรม” ซึ่งจากจุดนี้ได้นำไปสู่การสร้างนครอุดมคติและการจำแนกมนุษย์เป็น ๓ ชั้น รวมทั้งลักษณะต่างๆของนครรัฐอุดมคติและชนชั้นทั้งสาม เพื่อผลของการเปรียบเทียบในการหาความหมายหรือนิยามของ “ความยุติธรรม” ในระดับปัจเจกชนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการร่วมสนทนาของโสกราตีสและบุคคลอื่นๆ<sup>6</sup>

### การตีความแนวความคิดเรื่องชนชั้นของเพลโตในตวับท “อุดมรัฐ”

จุดเริ่มต้นของการจำแนกมนุษย์เป็น ๓ ชั้นของเพลโตใน “อุดมรัฐ” นั้น ปรากฏเมื่อการสนทนาระหว่างโสกราตีสกับบุคคลอื่นๆต้องการหาความหมายหรือนิยามให้กับ “ความยุติธรรม” ซึ่งการสนทนาในช่วงแรกนั้น ความหมายหรือนิยามที่ได้เป็นความหมายหรือนิยามในลักษณะของปัจเจกชน โดยมีการให้ความหมายในลักษณะต่างๆกัน กล่าวคือ เซฟาลุสได้ให้ความหมายหรือนิยามของความยุติธรรมว่า “การพูดความจริงและการคืนสิ่งที่ยืมมาแก่เจ้าของหรือให้สิ่งที่ตนๆนั้นควรจะได้” [speaking the truth and giving back what one takes]<sup>7</sup>, โพลีมาร์คัสให้ความหมายหรือนิยามของความยุติธรรมว่า “การทำดีต่อเพื่อนและทำอันตราย(ชั่ว)ต่อศัตรู” [the ones that gives benefits and harms to friends and enemies]<sup>8</sup>, ทราไซมาร์คัสให้ความหมาย

<sup>5</sup> ไพรอดดู Plato. *The Republic*. 327a-328b.

<sup>6</sup> ในการศึกษาเกี่ยวกับประวัติของเพลโตคัดย่อจากหนังสือดังต่อไปนี้ Allan Bloom. *The Republic of Plato* [Translated with Notes and Interpretative Essay], Desmond Lee. *Plato The Republic* [Translated with an Introduction] 2nd ed., Robin Waterfield. *Plato: Republic*, ไชยันต์ ไชยพร, ประชาธิปไตย ๒๕๐๐ ปี., พินิจ รัตนกุล, *ทฤษฎีความรักของเพลโตและเพลโตและปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม*.

<sup>7</sup> Plato, *The Republic*, 331c-d.

<sup>8</sup> *Ibid*, 332d.

หรือนิยามของความยุติธรรมว่า “ความยุติธรรมก็คือผลประโยชน์ของผู้ที่แข็งแรงกว่า” [the just is nothing other than the advantage of the stronger]<sup>9</sup> เป็นต้น

โดยแต่ละนิยามหรือความหมายที่ได้ให้นิยามไว้นั้นล้วนแต่สามารถหาข้อโต้แย้งหรือหาข้อคัดค้านโดยโสกราตีส (เพลโต) ได้ เนื่องจากนิยามหรือความหมายทั้งหมดนั้นมีความเฉพาะเจาะจงและผิวเผินเกินกว่าที่โสกราตีสจะยอมรับว่าเป็นนิยามหรือความหมายของ “ความยุติธรรม” ที่สมบูรณ์ รวมทั้งลักษณะการมอง “ความยุติธรรม” ที่ผ่านมัลล้วนเป็นในลักษณะปัจเจกที่เป็นคนละเรื่องกับการมอง “ความยุติธรรม” ในแง่ของจิตใจ โสกราตีสจึงเปลี่ยนวิธีการสนทนาเพื่อหาความหมายหรือนิยามของ “ความยุติธรรม” โดยใช้วิธีการหาความหมายหรือนิยามในสิ่งที่ใหญ่กว่าแล้วนำมาเปรียบเทียบเพื่อให้ได้ความหมายหรือนิยามในสิ่งที่เล็กกว่า ด้วยข้อสมมติฐานสำคัญที่ว่า ความยุติธรรมในตัวปัจเจกชนกับความยุติธรรมของนครนั้นมีลักษณะอย่างเดียวกัน ดังนั้นการหาความหมายหรือนิยามในนครซึ่งเป็นสิ่งที่ใหญ่กว่าย่อมทำได้ง่ายกว่า เพราะอาจมีความยุติธรรมอยู่มากกว่าและเข้าใจได้ง่ายกว่า ซึ่งผลของการหาความหมายหรือนิยามในระดับนครรัฐก็จะนำไปสู่ความหมายหรือนิยามของความยุติธรรมในปัจเจกชนซึ่งเล็กกว่าได้ในที่สุด จากจุดนี้โสกราตีสและวงสนทนาได้สร้างนครของตนขึ้นเพื่อผลในการเปรียบเทียบหาความหมายหรือนิยามของคำว่า “ความยุติธรรม” ในปัจเจกบุคคล

นครที่โสกราตีสและวงสนทนาสร้างขึ้นนั้น เริ่มจากนครที่สมบูรณ์ในความหมายของโสกราตีสที่เป็นผลจากความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์และความไม่สมบูรณ์ของตัวมนุษย์เองที่มนุษย์แต่ละคนไม่สามารถที่จะสนองต่อความต้องการตามธรรมชาติของตัวเองได้โดยลำพัง มนุษย์จึงมารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนผลผลิตที่จำเป็นตามธรรมชาติซึ่งเกิดจากความต้องการทางร่างกายของมนุษย์อย่างแท้จริงต่อกัน ซึ่งลักษณะของนครที่สมบูรณ์นี้มนุษย์แต่ละคนจะประกอบอาชีพหรือศิลปะที่ตนมีความถนัดตามธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นในการใช้ชีวิตในชุมชนแห่งนี้มนุษย์แต่ละคนจึง “ให้” สังคมตามความสามารถของตนและ “ได้รับ” คืนไปจากสังคมเฉพาะสิ่งที่ตนต้องการอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ก็เพราะไม่มีใครปรารถนาที่จะได้รับอะไรไปจากสังคมเกินไปกว่าที่ร่างกายของตนเองต้องการ<sup>10</sup> อันเป็นลักษณะนครที่มีความเรียบง่ายเพราะมนุษย์มี

<sup>9</sup> Ibid, 338c.

<sup>10</sup> สมบัติ จันทรวงศ์, ความนำว่าด้วยอุดมรัฐของเพลโต, หน้า ๘๗.

ความต้องการแต่เฉพาะสิ่งที่เป็นความต้องการพื้นฐานของร่างกายมนุษย์ ซึ่งโสกราตีสเห็นว่านครเช่นนี้เป็นนครที่แท้จริงหรือนครที่สุภาพดี แต่วงสนทนาโดยเฉพาะโกลคอนก็ไม่พอใจนครเช่นที่ว่านี้โดยเปรียบนครในลักษณะนี้ว่าเป็นเมืองสำหรับหมู [a city of sows] โกลคอนต้องการให้นครที่สร้างขึ้นนั้นเป็นนครที่พร้อมด้วยความสะดวกสบาย, ความสนุกสนานเพลิดเพลิน, ความต้องการอื่นๆที่นอกเหนือจากความต้องการทางร่างกายแท้จริงของมนุษย์ ซึ่งโสกราตีสได้เรียกนครเช่นนี้ว่า “นครที่เจ็บไข้” (feverish city) ซึ่งนครในลักษณะนี้ได้นำไปสู่การเกิดสงครามซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการที่ไม่จำกัด ความอยากในลักษณะของการอำนวยความสะดวกสบายให้กับชุมชนและการขยายอาณาเขตเพื่อรองรับและรักษาความร่ำรวย, ความฟุ่มเฟือยและความต้องการต่างๆรวมทั้งจากความกลัวในการสูญเสียความร่ำรวยและความฟุ่มเฟือยต่างๆ จึงทำให้นครในลักษณะนี้ต้องมีกองทัพเพื่อรักษาและจัดหามลประโยชน์เหล่านี้ แต่จากลักษณะสำคัญของมนุษย์ที่ว่า คนๆหนึ่งจะทำงานได้ดีโดยทำหลายๆอย่างไม่ได้ และการรบการสงครามก็เป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งหากบุคคลไม่ได้เรียนรู้หรือฝึกหัดด้วยตนเองอย่างซ้ำของแล้วย่อมทำให้ดีไม่ได้ ดังนั้นงานของนักรบจึงเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะมาทำหน้าที่ จึงทำให้ต้องเกิดชนชั้นนักรบหรือผู้พิทักษ์ขึ้น อันเป็นผลจากสาเหตุสำคัญของธรรมชาติของมนุษย์ในเรื่องความถนัดตามธรรมชาติหรือหลักการเรื่องศิลปะเฉพาะอันเป็นสาระสำคัญของการเกิดรัฐ

ซึ่งจากจุดนี้โสกราตีสได้พัฒนา, ปฏิรูปนครที่โสกราตีสเรียกว่า “นครที่เจ็บไข้” ไปสู่นครอุดมคติ โดยมีหลักการเรื่องความถนัดตามธรรมชาติเป็นสาระสำคัญ ซึ่งโสกราตีสได้แบ่งคนในนครเป็น ๓ ชั้นตามลักษณะศิลปะหรือความชำนาญของหน้าที่ตามธรรมชาติในแต่ละชนชั้น อันได้แก่ ผู้รักความรู้หรือปราชญ์ [philosopher], ผู้พิทักษ์ [guardian], ผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์ [businessman, artisans]

โดยหลักการสำคัญของการทำให้นครอุดมคติเป็นนครที่มีความยุติธรรมนั้นจะต้องมีผู้ปกครองที่เป็นปราชญ์เท่านั้นจึงจะสามารถนำนครนี้ไปสู่นครที่มีความยุติธรรมอย่างแท้จริงได้ เพราะมนุษย์โดยทั่วไปยังติดกับกิเลส [pleasures] และขนบธรรมเนียมประเพณีและความเคยชินทำให้มนุษย์พวกนี้ไม่สามารถที่จะมีการควบคุมตนเองรวมทั้งความกล้าหาญและความฉลาดที่จะจัดการรักษาระเบียบของชนชั้นทั้งสามได้ นอกจากนั้นคนในนครจะต้องทำหน้าที่ที่พึงกระทำของชนชั้นของตนอย่างดีที่สุดเพียงอย่างเดียวไม่ก้าวก่ายหน้าที่ของชนชั้นอื่น จึงจะสามารถเป็นนครที่ยุติธรรมได้ ซึ่งหมายถึง ความยุติธรรมเกิดขึ้นได้ก็โดยดุลยภาพที่กลมกลืนของการแบ่งหน้าที่





เฉพาะของแต่ละชนชั้น รวมทั้งลักษณะการจัดระเบียบในแต่ละชนชั้นเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆอันอาจทำให้นครไม่เป็นครที่มีความยุติธรรมได้ ดังเช่น การยกเลิกกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลของชนชั้นผู้พิทักษ์และชนชั้นผู้ปกครอง เพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลจะนำมาซึ่งการแตกแยกในหมู่ผู้พิทักษ์และผู้ปกครองจากการที่ต่างคนต่างคิดถึงแต่เรื่องของตน, การยกเลิกอิสระในเรื่องฐานะสัมพันธ์ในครอบครัวของชนชั้นทั้งสองเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมูชนชั้นผู้พิทักษ์และชนชั้นผู้ปกครองจากการที่ทุกคนต่างเป็นญาติพี่น้องกันทั้งหมด โดยใช้วิธีการยกเลิกกรรมสิทธิ์ในการเป็นสามีภรรยาให้เป็นลักษณะของการเป็นสามีภรรยารวมโดยมีการจัดการแต่งงานและการเลือกคู่ที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ได้เด็กที่มีคุณภาพและเกิดความสามัคคีจากการร่วมบิดามารดาหรือการที่นับถือคนที่เป็นผู้ใหญ่กว่าเป็นบิดามารดาาร่วมกัน อันเป็นสาเหตุมาจากความกลัวและความยำเกรง ซึ่งความยำเกรงจะหยุดพวกเขาจากการทำร้ายคนที่อาจเป็นบิดามารดาของพวกเขาและกลัวว่าผู้ที่ช่วยเหลือผู้เดือดร้อนดังกล่าวจะเป็นผู้ที่ตนเองนับเป็นลูก, พี่น้อง, และบิดามารดา<sup>11</sup> เป็นต้น

จากคำตอบของการหาความหมายหรือนิยามของ “ความยุติธรรม” ในระดับรัฐ โสกราตีสได้นำมาเปรียบเทียบหาความหมายหรือนิยามของ “ความยุติธรรม” ในระดับปัจเจกชน โดยได้ใช้วิธีการเปรียบเทียบระหว่างองค์ประกอบและปัจจัยต่างๆที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมในรัฐ โดยอาศัยวิธีการเปรียบเทียบและลักษณะความสัมพันธ์ของการรู้จักควบคุมตนเองระหว่างสิ่งต่างๆที่จะก่อให้เกิดความยุติธรรมในรัฐกับในตัวคน<sup>12</sup> โดยได้สรุปว่า ในวิญญาณมนุษย์ประกอบไปด้วยลักษณะสามอย่างนี้เช่นกัน คือ จิตภวรักรักรู้ จิตภวรักรเกียรติและจิตภวรักรักในกามสุข โดยความยุติธรรมในระดับปัจเจกชนก็คือ การที่จิตภวรักรักรู้หรือเหตุผลได้ปกครองจิตภวรักรเกียรติและจิตภวรักรักในกามสุขอย่างกลมกลืน

โดยสรุป จิตมนุษย์นั้นประกอบด้วยสามองค์ประกอบหลัก ภาคที่หนึ่งคือ ภาคความรักความรู้ [love of wisdom] ซึ่งแสดงออกในลักษณะปัญญา ความฉลาด ภาคที่สองคือ ภาคความรักในเกียรติ [love of honour] ซึ่งแสดงออกในลักษณะความกล้าหาญ ภาคที่สามคือ ภาคความรักในกามสุข [love of pleasures, love of desires] ซึ่งแสดงออกในลักษณะของตัณหา

<sup>11</sup> Plato, *The Republic*, 465b.

<sup>12</sup> โปรดดู Ibid, 427d-449a.

โดยที่บุคคลใดจะอยู่ในชนชั้นใดนั้นเป็นผลจากไตรลักษณ์จิตทั้งสามนี้ว่าองค์ประกอบใดในไตรลักษณ์จิตที่จะเป็นเจ้าครองเรือนจิต กล่าวคือ หากบุคคลใดมีความรักความรู้เป็นเจ้าครองเรือนจิต ซึ่งจะเป็นภาคที่ “มุ่งไปสู่การรู้ความจริงที่เป็นเสมอ และให้ความสำคัญน้อยที่สุดกับเงินทองและชื่อเสียง”<sup>13</sup> บุคคลผู้นั้นก็จะสังกัดอยู่ในชนชั้นของนักปราชญ์ (philosopher) ซึ่งธรรมชาติของผู้รักความรู้ที่แท้ก็คือแสวงหาสิ่งที่จริงแท้อย่างเต็มกำลัง และไม่เอาใจใส่สิ่งหลายหลากซึ่งเห็นกันไปว่าจริง เขาจะยึดมั่นในแนวทางของตน คมแห่งความปรารถนาของเขาจะไม่มีวันที่ ความปรารถนาของเขาจะไม่มีวันเสื่อมคลายจนกว่าจะได้พบความจริงอันเป็นแก่นแท้ของแต่ละสิ่งด้วยวิญญานของสิ่งที่แสวงหาความจริงชนิดนั้น ส่วนที่สัมพันธ์กับความจริงนั้น และเมื่อได้เข้าถึงความจริง ได้อยู่ร่วมกับความจริงแล้ว ก็จะเกิดปัญญาและความจริงขึ้น ได้ความรู้และอยู่ตามความเป็นจริง ได้ความอุปถัมภ์ค้ำชู และพ้นจากความทุกข์ทางวิญญาน<sup>14</sup> หากบุคคลใดมีความรักในเกียรติเป็นเจ้าครองเรือนจิต ซึ่งมุ่งแต่ในเรื่อง “ความเป็นนาย, ชัยชนะ, และการมีชื่อเสียงโด่งดังในทางที่ดี”<sup>15</sup> บุคคลผู้นั้นก็จะสังกัดในชนชั้นของผู้พิทักษ์ (guardian), และหากบุคคลใดมีความรักในกามสุขหรือตันทหาเป็นเจ้าครองเรือนจิต อันมีลักษณะที่คำนึงถึงผลประโยชน์เป็นสำคัญ บุคคลผู้นั้นก็จะสังกัดในชนชั้นของช่างหรือผู้มีความสนใจในการผลิตการพาณิชย์ (artisans, businessman)

จากลักษณะคำจำกัดความของ “ความยุติธรรม” ในแง่ของรัฐ ซึ่งมีความสำคัญที่แต่ละชนชั้นทำหน้าที่ที่ตนพึงกระทำโดยถูกต้องและไม่ก้าวก่ายหน้าที่ของชนชั้นอื่น ผู้พิทักษ์และผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์รับข้อจำกัดของตนทำหน้าที่ที่พึงกระทำของตนและไม่พยายามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการปกครอง ผู้ปกครองก็ควบคุมตนเองโดยไม่ให้ใช้ตำแหน่งของตนในทางที่ผิด ซึ่งหมายถึงแต่ละส่วนในรัฐต่างทำหน้าที่ตามที่พึงกระทำให้ประสานกลมกลืนกับชนชั้นอื่นๆ ไม่มีการขัดแย้งหรือก้าวก่ายหน้าที่ ทำนองเดียวกันความยุติธรรมในแง่ของปัจเจกชนจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อแต่ละคนปฏิบัติเฉพาะหน้าที่ที่ตนมีคุณสมบัติเหมาะสมเท่านั้น ซึ่งหมายถึงการที่แต่ละคนดำรงชีวิตโดยให้ไตรลักษณ์จิตที่เป็นเจ้าครองเรือนจิตได้รับใช้รัฐหรือประชาคม และการที่ไตรลักษณ์จิตทั้งสามทำงานประสานกลมกลืนกัน โดยความยุติธรรม

<sup>13</sup> Ibid, 581b.

<sup>14</sup> ปรีชา ช้างขวัญยืน, *อุดมรัฐ*, ๔๙๐b.

<sup>15</sup> Plato, *The Republic*, 581a.

ในแง่สูงสุดก็คือ การที่ภาคต้นหาและภาครักในเกียรติอยู่ภายใต้การครอบงำของภาครักความรู้ ซึ่งก็เป็นลักษณะเดียวกับรัฐที่จะเกิดความยุติธรรมจะต้องมีปราชญ์เป็นผู้ปกครองนั่นเอง

ซึ่งการจำแนกมนุษย์ออกเป็นชนชั้นต่างๆของเพลโตนี้ เพลโตอาศัยลักษณะของการศึกษาเป็นเครื่องมือในการแบ่งชนชั้น<sup>16</sup> บุคคลจะสังกัดในชนชั้นใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการศึกษาของเขา ซึ่งหมายถึงลักษณะการจำแนกชนชั้นของเพลโตอาศัยความสามารถในการศึกษาของบุคคลแต่ละคนโดยไม่คำนึงถึงลักษณะของชาติตระกูล บุคคลที่เกิดจากบิดามารดาที่สังกัดในชนชั้นผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์ก็อาจเปลี่ยนชนชั้นเป็นชนชั้นผู้พิทักษ์ก็ได้หากบุคคลนั้นประสบความสำเร็จในการศึกษา หรือบุคคลที่เกิดในสังกัดของชนชั้นผู้พิทักษ์อาจเปลี่ยนมาสู่ชนชั้นผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์ได้ หากบุคคลนั้นไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษา ดังนั้นระบบการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการจำแนกมนุษย์ในแต่ละชนชั้นและเป็นเครื่องมือกลั่นกรองบุคคลที่จะมาเป็นผู้ปกครอง โดยเพลโตได้จัดระดับการศึกษาของบุคคลในรัฐ<sup>17</sup> ดังนี้

ระยะแรก บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี จะได้รับการศึกษาทั้งชายและหญิง และน่าที่จะเป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลทุกคนในทุกชนชั้น เนื่องจากลักษณะการจำแนกชนชั้นที่เพลโตอาศัยการศึกษาเป็นเกณฑ์ ดังนั้นการศึกษาจึงน่าที่จะเป็นระบบเปิดที่บุคคลในรัฐสามารถได้รับการศึกษาเท่ากันหมดไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่เกิดโดยมีบิดามารดาสังกัดในชนชั้นใด โดยการศึกษาในขั้นนี้จะเป็นการศึกษากายบริหาร [gymnastic] และดนตรี [music - *musike*] ซึ่งหมายถึง การศึกษาการฝึกอบรมรักษาร่างกายซึ่งรวมไปถึงการฝึกอบรมทางจิตด้วย โดยการศึกษาทางดนตรีนั้นรวมถึงการศึกษาวรรณกรรม, กวี, ดนตรีและคณิตศาสตร์ ซึ่งในช่วงสองปีหลังจะเป็น การการปลูกฝังอบรมทางทหาร

<sup>16</sup> โปรตดู Ibid, 456b-c.

<sup>17</sup> โปรตดู Ibid, 521c-541b.

ระยะที่สอง เมื่อผ่านการศึกษาในระยะแรกจะมีการสอบคัดเลือก ผู้ที่ผ่านจะได้รับ การศึกษาในขั้นต่อไปซึ่งกินระยะเวลา ๑๐ ปี โดยการศึกษาจะเป็นการศึกษาในชั้นก้าวหน้า การ ศึกษาคณิตศาสตร์ตั้งแต่พื้นฐานไปถึงระดับที่สูงขึ้น<sup>18</sup>

ระยะที่สาม กินระยะเวลา ๕ ปี จะเป็นการศึกษาในปรัชญาและตรรกวิทยา ซึ่ง เป็นการศึกษาระดับขั้นสุดท้าย ซึ่งเมื่อจบหลักสูตรแล้วจะได้รับมอบให้ทำหน้าที่บริหารทางพลเรือน และทหาร ซึ่งเป็นในลักษณะการปฏิบัติใช้หลักการต่างๆที่เคยเรียนรู้ทางทฤษฎีมา และเมื่ออายุ ๕๐ ปี ผู้ที่แสดงให้เห็นความสามารถอย่างแท้จริงและปฏิบัติงานได้อย่างเยี่ยมยอดก็จะบรรลุดัง ชั้นสูงสุดในรัฐ สมทบเข้าสู่ชนชั้นปกครอง<sup>19</sup>

จะเห็นว่า เพลโตอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการจำแนกมนุษย์เป็นชนชั้น ต่างๆ โดยใช้การเฝ้าสังเกตและการสอบคัดเลือกในระดับการศึกษาต่างๆเพื่อทำการจำแนก มนุษย์ ซึ่งผู้ที่ไม่ผ่านการสอบคัดเลือกในการศึกษาระยะแรกก็จะสังกัดในชนชั้นผู้มีความสนใจ หรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์ สำหรับผู้ที่ผ่านการศึกษาทั้งในระยะแรกและระยะ การศึกษาแบบก้าวหน้าก็จะสังกัดในชนชั้นผู้พิทักษ์ และผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการทำหน้าที่ ต่างๆหลังจากผ่านการศึกษาระยะแรกและก้าวหน้ารวมทั้งออกไปรับใช้รัฐก็จะเข้าสู่สังกัดของชน ชั้นปราชญ์ซึ่งเป็นชนชั้นผู้ปกครอง

กล่าวคือ การจำแนกชนชั้นของเพลโตนั้นอาศัยการเฝ้าสังเกตและการสอบคัดเลือก ผ่านทางการศึกษาเป็นเกณฑ์ในการจำแนก เพื่อที่จะให้ลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ได้คลี่ คลายออกมา โดยที่การศึกษาจะเป็นหลักที่ใช้ตัดสินว่ามนุษย์คนหนึ่งจะมีความถนัดตามธรรม ชาติในเรื่องใดและมนุษย์อีกคนหนึ่งไม่มีความถนัดตามธรรมชาติในเรื่องนั้น ก็ด้วยลักษณะที่ว่า การที่มนุษย์คนหนึ่งเรียนเรื่องนั้นได้ง่ายส่วนอีกคนเรียนเรื่องนั้นได้ยาก คนหนึ่งสอนเพียงนิดเดียว ก็สามารเรียนรู้ด้วยความสามารถของเขา แต่อีกคนทั้งสอนทั้งฝึกก็จำสิ่งที่ตนเรียนไม่ได้ หรือการ ที่ร่างกายของคนหนึ่งสามารถรับใช้ความคิดหรือจิตของเขาได้ตามธรรมชาติ ในขณะที่ร่างกายอีก คนไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จะถูกจำแนกให้เห็นก็โดยอาศัยลักษณะการศึกษา

<sup>18</sup> ไปรอดดู Ibid, 537c-d.

<sup>19</sup> ไปรอดดู Ibid, 537d-540c.

ในวิชาต่างๆ และจากการเฝ้าสังเกตและการสอบคัดเลือกเพื่อที่จะให้ลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของเด็กได้ปรากฏออกมา เพราะมนุษย์โดยธรรมชาตินั้นไม่สามารถที่จะแยกแยะความแตกต่างเรื่องความถนัดตามธรรมชาติให้ปรากฏด้วยตาเปล่า จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการทำให้ลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนปรากฏออกมา<sup>20</sup>

กล่าวคือ มนุษย์เมื่อเกิดมามีสภาพที่ไม่ต่างกันเปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์พืชที่เมื่อเกิดมาย่อมมีลักษณะเดียวกัน และการศึกษาที่เปรียบได้กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของเมล็ดพืชซึ่งก็คือแสงแดด, ปุ๋ย, น้ำ, ดิน โดยที่เด็กในนครรัฐอุดมคติของเพลโตต่างก็ได้รับการศึกษาในระยะแรกในลักษณะเดียวกันเปรียบเสมือนเมล็ดพืชแต่ละเมล็ดต่างก็ได้รับสิ่งแวดล้อมในลักษณะเดียวกัน แต่ผลของพืชที่เจริญกลับมีลักษณะต่างกันไปมีทั้งที่เจริญเติบโตมีคุณภาพและมีทั้งที่เจริญเติบโตในลักษณะแคระแกร็นเนื่องจากเมื่อตอนเป็นเมล็ดนั้นเราไม่สามารถที่จะแยกแยะว่าเมล็ดไหนจะได้พืชพันธุ์ที่มีคุณภาพ เปรียบได้กับมนุษย์ซึ่งไม่สามารถที่จะแยกแยะในความแตกต่างทางความถนัดตามธรรมชาติตั้งแต่เด็ก ต้องอาศัยการเฝ้าสังเกตและการสอบคัดเลือกจากการศึกษาของมนุษย์ในช่วงอายุต่างๆ เป็นเกณฑ์ในการจำแนกชนชั้นมนุษย์ ซึ่งก็เปรียบได้กับพันธุ์พืชที่ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในการทำให้พืชพันธุ์นั้นเจริญเติบโตขึ้น และสามารถที่จะแยกแยะถึงคุณภาพของพืชพันธุ์นั้นๆ (ในที่นี้เมล็ดพันธุ์พืชแต่ละเมล็ดต่างก็ได้รับสิ่งแวดล้อมในลักษณะเดียวกัน ดังเช่นที่มนุษย์ในอุดมรัฐของเพลโตต่างก็ได้รับการศึกษาในลักษณะเดียวกัน) ซึ่งก็คือ สิ่งแวดล้อมของต้นไม้ จะเป็นตัวกระตุ้นให้พืชพันธุ์นั้นได้แสดงคุณภาพของตนออกมา หรือกล่าวได้ว่าสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่กระทบต่อพืชพันธุ์นี้เปรียบได้กับปัจจัยที่ทำให้พืชพันธุ์แต่ละต้นได้คลี่คลายลักษณะคุณภาพของตนออกมาอันจะนำไปสู่ลักษณะที่สามารถที่จะแยกแยะหรือจำแนกจำพวกของพืชพันธุ์เหล่านั้นได้

ดังนั้น ลักษณะการจำแนกชนชั้นของเพลโตโดยอาศัยการเฝ้าสังเกตและการสอบคัดเลือกจากการศึกษานั้น จึงเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่เราไม่สามารถที่จะแยกแยะหรือจำแนกชนชั้นมนุษย์ได้ตั้งแต่มนุษย์ผู้นั้นเกิดมา การจำแนกชนชั้นมนุษย์จึงต้องอาศัยการศึกษาโดยผ่านการสอบและการเฝ้าสังเกตเป็นตัวช่วยทำให้ลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แสดงออกมา อันหมายถึงการศึกษาจะเป็นตัวคลี่คลายลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ให้

<sup>20</sup> โปรดดู Ibid, 455b-c.

แสดงออกมา โดยที่การศึกษาจะเป็นตัวคลี่คลายลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ก็ เพราะว่า เมื่อมนุษย์คนหนึ่งมีความถนัดตามธรรมชาติหรือสมรรถภาพในเรื่องหนึ่งนั้น ย่อมหมายความว่าเราสามารถที่จะเรียนรู้หรือทำความเข้าใจในเรื่องนั้นได้อย่างรวดเร็วหรือด้วยการแนะนำเพียงนิดเดียว แต่ในขณะที่อีกคนสอนหรือปฏิบัติเท่าไรก็ไม่สามารรถเข้าใจได้เลย ดังเช่นเด็กที่เกิดมามีความถนัดตามธรรมชาติในการเรียนรู้เพียงการศึกษาในระยะแรก โดยไม่สามารถที่จะทำความเข้าใจอะไรมากกว่านี้แล้ว เด็กในลักษณะเช่นนี้ย่อมไม่สามารถที่จะเข้าใจศาสตร์หรือศิลปะของการเป็นผู้พิทักษ์หรือผู้ปกครองได้ ดังนั้นจึงควรที่จะเป็นมนุษย์ผู้มีความสามารถหรือความสนใจในชนชั้นของผู้รักกามสุขที่เป็นลักษณะของมนุษย์โดยทั่วไปในรัฐ

ดังนั้นหากพิจารณาตาม “อุดมรัฐ” คำตอบของการศึกษาเพื่อหาความหมายของการแบ่งชนชั้นของเพลโตในเบื้องต้นนั้น ก็คือ เพลโตได้แบ่งมนุษย์เป็นสามชนชั้น คือ ชนชั้นปราชญ์หรือ ราชาปราชญ์ [philosopher], ชนชั้นผู้พิทักษ์ [guardian], ชนชั้นผู้ผลิตหรือผู้ทำการพาณิชย์ [artisans, businessman] ซึ่งเป็นผลจากลักษณะไตรลักษณ์จิตของมนุษย์อันประกอบไปด้วยภาครักความรู้, ภาครักเกียรติ, ภาครักในกามสุขหรือภาคตัณหา ว่าภาคใดจะเป็นเจ้าครองเรือนจิตซึ่งโดยผู้ที่มีจิตลักษณะรักความรู้ก็คือนักปราชญ์, ผู้ที่มีจิตลักษณะรักเกียรติก็คือผู้พิทักษ์, ผู้ที่มีจิตลักษณะรักเงินก็คือผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์ โดยเพลโตได้ใช้หลักการความสามารถทางด้านสมองของมนุษย์ซึ่งหมายถึงการศึกษา เป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการจัดแบ่งมนุษย์เป็นสามชนชั้น และนำมาซึ่งหลักการความถนัดตามธรรมชาติและหน้าที่ที่พึงกระทำของชนชั้นแต่ละชนชั้น

โดยคำตอบในการพิจารณาในส่วนแรก จะเห็นได้ว่าลักษณะชนชั้นของเพลโตนั้นมีการจำแนกอย่างชัดเจนตามความสามารถ, ความถนัดทางธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน โดยสามารถจำแนกมนุษย์ได้เป็นสามชนชั้นด้วยกัน โดยชนชั้นต่างๆที่มีการจำแนกนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นการจำแนกตามการสืบสายโลหิต กล่าวคือ อาจจะมีบางครั้งที่เด็กที่มีธาตุเงินเกิดจากพ่อแม่ที่มีธาตุทอง, เด็กที่มีธาตุทองมาจากพ่อแม่ธาตุเงิน, และเด็กธาตุอื่นจากพ่อแม่ธาตุอื่น<sup>21</sup> ในที่นี้เด็กที่มีธาตุทอง หมายถึงเด็กที่มีภาครักความรู้เป็นจิตหลัก, ธาตุเงินหมายถึงเด็กที่มีภาครักเกียรติเป็นจิตหลัก, และธาตุทองแดงหรือเหล็กหมายถึงเด็กที่มีภาครักกามสุขหรือภาคตัณหาเป็น

<sup>21</sup> Ibid. 415 a-b.

จิตหลัก) ดังนั้นการจำแนกชนชั้นของเพลโตในส่วนแรกนี้จึงเกิดขึ้นจาก ความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละบุคคลเป็นหลัก โดยความถนัดตามธรรมชาตินี้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความแตกต่างทางธรรมชาติของเพศชาย-หญิงแต่อย่างใด เป็นความถนัดที่เป็นผลจากธรรมชาติและความคิด เลือกลงจากการเฝ้าสังเกตจากการศึกษาเป็นเกณฑ์

สำหรับเพลโตแล้ว เพลโตได้ให้ความสำคัญกับชนชั้นของผู้รักความรู้ซึ่งก็คือปราชญ์หรือราชาปราชญ์มากที่สุด ซึ่งพิจารณาได้จากการที่เพลโตได้ยกย่องการปกครองที่เกิดจากราชาปราชญ์ (Philosopher King) ว่าเป็นการปกครองที่จะสามารถทำให้เกิดความยุติธรรมและเป็นการปกครองที่ดีที่สุดในสังคมมนุษย์ที่จะมีได้ เพราะการปกครองที่เพลโตได้กล่าวถึงทั้ง ๔ รูปแบบ\* ที่เหลือล้วนเป็นการปกครองที่มีข้อบกพร่อง ซึ่งก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องของชนชั้นอื่นซึ่งในอุดมรัฐจะพบว่าเพลโตไม่ได้ให้ความสำคัญกับชนชั้นผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์หรือผู้รักในกามสุขเท่าใด ซึ่งชนชั้นนี้เป็นชนชั้นที่มีจำนวนมากที่สุดในรัฐ โดยเพลโตถือว่าชนชั้นนี้ไม่มีคุณภาพเท่าใด สังเกตจากการที่เพลโตไม่นิยมระบอบการปกครองประชาธิปไตย เพราะการปกครองโดยการมีภาครัฐในกามสุขเป็นจิตหลัก อาจก่อให้เกิดการปกครองที่อาศัยเสรีภาพเป็นข้ออ้างในการปกครองซึ่งอาจก่อความเสียหายได้จากจิตที่มุ่งแต่กามสุขแต่ปราศจากซึ่งเหตุผลในการดำเนินการปกครอง หรือในรัฐที่ปกครองด้วยจิตที่มีภาครัฐรักเกียรติเป็นจิตหลัก ถ้าปราศจากเหตุผลก็จะก่อให้เกิดอันตรายต่อรัฐ เกิดการปกครองใช้กำลังอำนาจโดยปราศจากเหตุผล

---

\* เพลโตกล่าวถึงระบอบการปกครองต่างๆไว้ดังนี้ การปกครองระบอบราชาธิปไตย (Kingship), การปกครองระบอบอภิชนาธิปไตย (Aristocracy), การปกครองในระบอบพลาธิปไตย (Timocracy), การปกครองระบอบคณาธิปไตย (Oligarchy), การปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democracy), การปกครองระบอบทรราช (Tyranny) ซึ่งแต่ละระบอบการปกครองก็จะมีผู้ปกครองที่มีไตรลักษณ์จิตต่างๆตามที่ปรากฏเป็นระบอบการปกครอง ดังเช่น การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยเป็นลักษณะการปกครองที่มวลชนชั้นมามีอำนาจในการปกครอง เป็นลักษณะของการมีเสรีภาพและความเสมอภาคอย่างเต็มที่ เป็นการตอบสนองต่อจิตวิญญาณทางด้านความรักในกามสุข (love of desire) อย่างเต็มที่ เป็นต้น (โปรดดู Plato, *The Republic*, 543a-592c)

ดังนั้น เมื่อเพลโตเชื่อว่าจิตมนุษย์แบ่งเป็นสามภาค และแต่ละภาคต่างทำหน้าที่ต่าง ๆ กัน โดยที่ไตรลักษณ์จิตหรือภาคของจิตใดเป็นเจ้าของเรือนจิตก็จะทำให้บุคคลนั้นแสดงออกมาตามจิตที่ครองเรือนจิตนั้น และเมื่อจิตมนุษย์แบ่งเป็นสามภาค มนุษย์จึงแบ่งเป็นสามภาคเหมือนกัน และเมื่อเป็นเช่นนี้เราสามารถตั้งสมมติฐานเบื้องต้นว่า เพลโตย่อมต้องเชื่อในจุดแรกว่า มนุษย์ในโลกนี้ก็มี ๓ ระดับด้วยกัน และงานเขียนของเขาก็จะถูกพิจารณาตีความต่างกันไป ตามแต่สภาวะของมนุษย์ที่มีเจ้าของเรือนจิตในลักษณะใด ซึ่งอาจพิจารณาได้จากการสนทนาในอุดมรัฐ โดยวงสนทนายี่เปรียบได้กับรัฐเล็ก ๆ รัฐหนึ่ง, อันมีบุคคลทั้ง ๓ ระดับร่วมสนทนา ซึ่งถ้าหากจะพิจารณาอย่างคร่าว ๆ จะพบว่า ตัวโสกราตีสเปรียบได้กับตัวแทนของผู้รักความรู้หรือชนชั้นปราชญ์, เซพาลุสมีลักษณะของจิตรักในกามสุขเป็นจิตหลักหรือชนชั้นผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์, ทราไซมาร์คัสเปรียบได้กับชนชั้นนักรบหรือผู้พิทักษ์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเพียงวงสนทนาเล็กๆ ก็ประกอบไปด้วยตัวแทนของชนชั้นต่างๆ อันก่อให้เกิดความคิดที่แตกต่างกันไป ในหลายแง่หลายมุม ดังเช่น การหาความหมายหรือนิยามของ “ความยุติธรรม” ก็มีการให้ความหมายหรือนิยามในหลายๆ ความหมายตามแต่ความเข้าใจและลักษณะการมีเจ้าของเรือนจิตในลักษณะใด

ดังนั้น คำตอบของการศึกษาในเรื่องการจำแนกชนชั้นของเพลโตโดยการพิจารณาโดยตรงตามลายลักษณ์อักษรจะพบว่า เพลโตจำแนกมนุษย์เป็น ๓ ชนชั้นคือ ปราชญ์, ผู้พิทักษ์, และผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์ ซึ่งเป็นการจำแนกตามความสามารถตามธรรมชาติที่กำหนดมา โดยอาศัยการเฝ้าสังเกตและการสอบคัดเลือกตามการศึกษาที่วางไว้ อันเป็นผลจากการที่มนุษย์มีไตรลักษณ์จิตที่เป็นเจ้าของเรือนจิตในลักษณะที่ต่างกัน และส่งผลสู่การมีธรรมชาติที่ต่างกันอันนำไปสู่การจำแนกมนุษย์ในแต่ละชนชั้น

แต่ทั้งนี้หากนำความเข้าใจของโสกราตีสในการสร้างนครรัฐอุดมคติที่มีสาระสำคัญในเรื่องความถนัดทางธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน โดยมนุษย์แต่ละคนมีความถนัดทางธรรมชาติเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ลักษณะของชนชั้นผู้พิทักษ์ตามที่โสกราตีสได้กล่าวไว้ในอุดมรัฐ กลับพบว่าแทนที่ชนชั้นผู้พิทักษ์จะมีความถนัดทางธรรมชาติอย่างแท้จริงในเรื่องการเป็นผู้พิทักษ์หรือนักรบของรัฐ แต่ผู้พิทักษ์ของโสกราตีสกลับต้องมีความสามารถในการเรื่องของการเป็นผู้รักปัญญาด้วย ดังจะเห็นได้จากในการกล่าวถึงการศึกษาของชนชั้นผู้พิทักษ์ โสกราตีสกลับให้ความสำคัญกับการศึกษาในเรื่องของดนตรี [music] มากกว่าการศึกษาทางกายบริหาร [gymnastic] ซึ่ง



เป็นเรื่องตรงข้ามกับหลักการความถนัดทางธรรมชาติที่โสกราตีสวางไว้เป็นสาระสำคัญของรัฐ ซึ่งผู้พิทักษ์ในความเป็นจริงของนครรัฐอุดมคตินี้จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้อาวุธหรือกลยุทธ์ในศิลปะการต่อสู้ก่อนสิ่งอื่น รวมทั้งผู้พิทักษ์ซึ่งต้องมีบทบาทสำคัญในการปกป้องรัฐด้วยสาเหตุของหลักการความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน แต่ผู้พิทักษ์ของโสกราตีสกลับเป็นบุคคลที่ไม่ค่อยจะรู้อะไรมากเกี่ยวกับศิลปะของการเป็นผู้พิทักษ์อันได้แก่ศิลปะในการสงคราม เพราะจากระบบการศึกษาที่โสกราตีสได้วางไว้ในอุดมรัฐนั้นไม่ได้เป็นการบ่งบอกถึงความสามารถทางศิลปะการต่อสู้การสงครามที่ผู้พิทักษ์จะสามารถมีได้ เนื่องจากโสกราตีสได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการมีคุณธรรมที่จะเป็นหลักประกันให้ได้รับชัยชนะโดยที่ความสามารถในการรบไม่มีความสำคัญเท่า ซึ่งก็คือโสกราตีสให้ผู้พิทักษ์ของตนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเป็นคนมีคุณธรรมมากกว่าจะเป็นนักรบตามความหมายตามหลักการความถนัดตามธรรมชาติ เพราะจากหลักการการศึกษาที่ได้ออกไป ดูเหมือนว่าการฝึกกายบริหารจะมุ่งที่การฝึกจิตมากกว่าการฝึกทางร่างกาย

รวมทั้งหากพิจารณาในชั้นผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์หรือผู้รักในกามสุข เพลโตกลับไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องของศิลปะหรือความถนัดตามธรรมชาติที่แท้ของแต่ละศิลปะเลย เพลโตเพียงแต่มองในแง่ของไตรลักษณ์จิตที่มีลักษณะการมุ่งเข้าหากามสุข ทั้งที่ศิลปะต่างๆล้วนแต่มีความเฉพาะของมันเอง โดยศิลปะต่างๆนี้ก็จะส่งผลสู่ความสามารถในความถนัดตามธรรมชาติที่เพลโตได้กล่าวไว้เป็นสำคัญในการสร้างนครรัฐซึ่งจะมีอย่างหลากหลายในการรวมเป็นนครรัฐนี้

แต่อย่างไรก็ตาม ผลของการจำแนกชนชั้นตามที่เพลโตกำหนดนั้น ก็ไม่ได้ถูกผู้ร่วมสนทนาคนใดโต้แย้งโสกราตีส ไม่ว่าจะเป็นตอนที่โสกราตีสกล่าวถึงลักษณะความถนัดตามธรรมชาติที่ทำให้เกิดการจำแนกมนุษย์เป็น ๓ ชั้น หรือ หลักการศึกษาที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกมนุษย์ก็ไม่ได้มีการโต้แย้งถึงลักษณะบกพร่องของศิลปะหรือความถนัดตามธรรมชาติของผู้พิทักษ์ที่ไม่ค่อยตรงกับความเป็นจริงของการเป็นผู้พิทักษ์เท่าใด ดังนั้นจากจุดนี้ก็อาจได้คำตอบของการจำแนกชนชั้นมนุษย์ว่า เป็นเพียงความต้องการในการอธิบายหาความหมายหรือนิยามให้กับ “ความยุติธรรม” เท่านั้น อันหมายถึงชนชั้นที่เพลโตได้กำหนดและเกิดการจำแนกนั้น จริงๆแล้วเป็นเพียงแนวทางที่จะทำให้พบคำตอบของ “ความยุติธรรม” เท่านั้น

แต่ทั้งนี้หากนำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการสร้างถ่อมตนที่เป็นลักษณะสำคัญของบทสนทนาที่ว่า“ถ้าหากการสร้างถ่อมตนมีความสัมพันธ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของความจริงที่ว่ามีการจัดลำดับชั้นตามธรรมชาติในระหว่างมนุษย์แล้ว ผลที่ตามมาก็คือ การสร้างพูดถ่อมตนเป็นการพูดแตกต่างกันกับจำพวกที่แตกต่างกันของมนุษย์”<sup>22</sup> ผลที่ได้ก็คือในเรื่องการจำแนกชนชั้นและการดำเนินการต่างๆเกี่ยวกับชนชั้นนี้ เฟลโตย่อมตระหนักเช่นกันว่าการทำความเข้าใจในบทสนทนานี้ย่อมที่จะได้รับผลที่ต่างกันไปตามสภาพของไตรลักษณ์จิตที่ครองเรือนจิตของมนุษย์แต่ละคน

ดังนั้นการตีความความคิดของเฟลโตจะต้องทำการตีความนอกเหนือจากการตีความตามลายลักษณ์อักษรธรรมดาเพื่อที่จะสามารถแยกแยะข้อความที่อาจปกปิดแอบแฝงในงานเขียนซึ่งอาจเกิดขึ้นจากลักษณะวิธีการสนทนาของโสกราตีสและวิธีการเขียนบทสนทนาของเฟลโตที่คงลักษณะของการสนทนาที่มีลักษณะของการสร้างถ่อมตน [irony], การไม่เปิดเผยคำตอบอย่างตรงไปตรงมา รวมทั้งการหาความหมายที่ปกปิดที่เฟลโตไม่อยากจะออกมาโดยตรง จึงทำให้การศึกษาต้องกระทำมากกว่าการตีความที่มองจากข้อเขียนที่เปิดเผยเพียงอย่างเดียวเพื่อหาความมุ่งหมายในลักษณะต่างๆที่อาจแฝงในตัวบท รวมทั้งการตั้งคำถามต่อความหมายที่ตีความได้ตามลายลักษณ์อักษรธรรมดาว่า เฟลโตต้องการให้เป็นอย่างนี้จริงหรือไม่?

สมมติว่าการจำแนกชนชั้นของเฟลโตเป็นเรื่องจริง มนุษย์มีความถนัดตามธรรมชาติเพียงอย่างเดียวและมนุษย์ก็ต้องประกอบศิลปะตามความถนัดตามธรรมชาติของตนรวมทั้งทำหน้าที่ที่พึงกระทำของตนอย่างดีที่สุดไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของชนชั้นอื่น ผลของการจำแนกนี้ย่อมก่อให้เกิดระบบชนชั้นที่เคร่งครัด รวมทั้งเกิดลักษณะการจัดระบบของชนชั้นต่างๆ ซึ่งรวมถึงการยกเลิกกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลของชนชั้นผู้พิทักษ์และชนชั้นผู้ปกครอง โดยมีการจัดระบบทรัพย์สินให้เป็นลักษณะของทรัพย์สินรวม ซึ่งไม่ได้หมายความว่าเพียงทรัพย์สินเอกชนเท่านั้นหากรวมถึงฐานะสัมพันธ์ทางครอบครัวของทั้งสองชนชั้นด้วย กล่าวคือชายและหญิงจะไม่ได้รับอิสระในการร่วมอยู่กินฉันสามีภรรยา การสืบพันธุ์จะวางกฎระเบียบเพื่อให้ได้เด็กที่มีคุณภาพที่สุด ซึ่งผลของการมีครอบครัวรวมนี้ไม่ได้หมายความว่าแต่เฉพาะการรักษาคุณภาพของประชากรที่จะเกิดใหม่และการเป็นรัฐที่สมบูรณ์เท่านั้น หากแต่มุ่งในเรื่องทรัพย์สินส่วนบุคคลด้วย เพราะครอบครัวส่วนตัวเป็น

<sup>22</sup> Leo Strauss. *The City and Man*. p.51.

ปัจจัยสำคัญในการต้องมีทรัพย์สินส่วนบุคคล ซึ่งจากจุดนี้สามารถพิจารณาได้ว่าสภาพของการจัดระบบระเบียบในชนชั้นทั้งสองปรากฏในลักษณะของสังคมคอมมิวนิสต์ที่มีความมุ่งหมายในเรื่องของการเมืองและจริยธรรมมากกว่าในเรื่องของเศรษฐกิจดังที่ปรากฏในระบอบคอมมิวนิสต์ของนักสังคมนิยมสมัยใหม่

แต่ถ้าหากเราพิจารณาว่า “อูตมรัฐ” ของเพลโตนี้เป็นเพียงนครรัฐในอุดมคติ ความคิดในเรื่องการจำแนกชนชั้นนี้ก็สามารที่จะเกิดขึ้นได้ รัฐนี้ก็ได้รับการปกครองโดยราชาปราชญ์ มีผู้พิทักษ์คอยกำกับดูแลรัฐ และมีผู้ได้ปกครองคือประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งมีการจัดระเบียบระหว่างชนชั้นทั้งสามอย่างเคร่งครัด ซึ่งจากการพิจารณาตีความดังที่กล่าวมา หากนำความคิดทางสภาพบริบทชีวิตประวัติของเพลโตมาร่วมพิจารณา ก็อาจทำให้ได้ผลการตีความตามที่ปรากฏตามลายลักษณ์อักษรณ์ คือเพลโตให้ความสำคัญสูงสุดที่ชนชั้นปราชญ์ซึ่งเป็นชนชั้นผู้ปกครองและชนชั้นที่จะนำมาซึ่งความยุติธรรมให้แก่รัฐ ซึ่งเป็นผลจากสถานะการเป็นชนชั้นสูงของเพลโตและตามสภาวะการไม่นิยมชมชอบในระบอบประชาธิปไตยซึ่งรวมถึงการไม่นิยมชมชอบในมวลชนที่ไม่มีคุณภาพในการทำการปกครองและการดำเนินการต่างๆในรัฐ ซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยเมื่อได้มีการพิพากษาสั่งประหารชีวิตโสกราตีส\* ทำให้เพลโตมีแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆของรัฐที่จะต้องเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีความรู้เท่านั้น มวลชนโดยทั่วไปควรกระทำหน้าที่ของตนที่ตนมีความถนัดตามธรรมชาติของชนชั้นตนและกระทำหน้าที่ที่พึงกระทำเท่านั้นไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของชนชั้นอื่นซึ่งหมายถึงการเข้าร่วมหรือทำหน้าที่ปกครองรัฐด้วย

แต่ถ้าหากเชื่อว่าอูตมรัฐของเพลโตมีลักษณะของการสร้างต่อมตนประกอบในการสนทนา ระบบชนชั้นของเพลโตก็อาจไม่ได้หมายถึงระบบที่มีการจำแนกอย่างชัดเจนเด็ดขาดดังที่กล่าวมา เพราะหากนำประสบการณ์การรับรู้ของปัจจุบันมาศึกษาจะพบว่า การแบ่งความถนัดตามธรรมชาติและสัญชาติญาณออกเป็นสามลักษณะของเพลโตนั้น ลักษณะคุณสมบัติความถนัดและความสามารถของคนไม่อาจที่จะแยกได้อย่างชัดเจนเช่นนั้น รวมทั้งข้อแตกต่างระหว่างมนุษย์ก็ไม่สามารถที่จะใช้หลักการเรื่องความสามารถทางสมองที่เป็นผลจากการให้การศึกษา

---

\* รายละเอียดในเรื่องการดำเนินคดีของเอเธนส์ต่อโสกราตีส จนเป็นเหตุให้โสกราตีสต้องโทษประหารชีวิต สามารถศึกษาได้ใน Apology ของ Plato.

เป็นเกณฑ์ตัดสินเพียงอย่างเดียวในการจำแนกชนชั้นมนุษย์ เนื่องจากลักษณะสำคัญของ ประสพการณ์ที่เป็นตัวกำหนดคุณค่าของมนุษย์อีกปัจจัยหนึ่ง

นอกจากนั้น หากพิจารณาโดยตรงตามลายลักษณ์อักษรจากหลักการกำหนดชนชั้นของเพลโตโดยการยึดถือหลักการความถนัดทางธรรมชาติของบุคคลโดยอาศัยเกณฑ์การจำแนก จากการศึกษาผ่านการสอบและการเฝ้าสังเกตที่มีเกณฑ์เรื่องอายุเข้ามาเกี่ยวข้อง อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะดังกล่าวโดยแท้จริงเป็นการทำลายเสรีภาพหรือโอกาสในการกำหนดชนชั้นของมนุษย์ เพราะถึงแม้เพลโตจะให้โอกาสในการเปลี่ยนชนชั้นได้ถ้าหากมีความสามารถเข้าถึงชนชั้นนั้น แต่จากลักษณะการจำแนกที่อาศัยการศึกษาเป็นเกณฑ์ ทำให้โอกาสในการเปลี่ยนชนชั้นนั้นเป็นเรื่องของความพร้อมตั้งแต่มนุษย์ผู้นั้นถือกำเนิดมา เพราะการจำแนกล้วนมีขั้นตอนของการศึกษา และการสอบที่มีเกณฑ์ของอายุมาเกี่ยวพันด้วย ดังนั้นถ้าหากมนุษย์ผู้หนึ่งถูกจัดให้อยู่ในชนชั้นผู้มีความสามารถในการผลิตการพาณิชย์แล้ว การที่มนุษย์ผู้นั้นจะเปลี่ยนแปลงการสังกัดชนชั้น แทบจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ แม้ว่าในภายหลังเขาอาจจะสามารถมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ในประชาคมการเมือง เพราะด้วยหลักความถนัดตามธรรมชาติของบุคคล และความกลมกลืนในการทำหน้าที่ที่พึงกระทำของแต่ละชนชั้นไม่ก้าวก่ายหน้าที่ของกันและกัน ที่เป็นผลจากการสอบและการเฝ้าสังเกตที่มีเกณฑ์เรื่องอายุเป็นปัจจัยหนึ่งในการดำเนินการให้เกิดการคลี่คลายลักษณะความถนัดตามธรรมชาติ ทำให้เป็นการปิดโอกาสในการแสดงความสามารถในการดำเนินการเกี่ยวกับรัฐ ซึ่งไม่จำเป็นเสมอไปที่ความสามารถในการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมในรัฐจะต้องเป็นผลจากการศึกษาและการสอบคัดเลือก อาจเป็นผลจากประสพการณ์ที่ได้รับในภายหลังก็ได้

รวมทั้ง หากพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงของการดำเนินชีวิตของชนชั้นต่างๆ ในรัฐ ย่อมไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเป็นการยากที่จะเกิดลักษณะการดำเนินชีวิตดังที่ปรากฏในนครอุดมคติของเพลโต เพราะจากสภาพของการดำรงชีวิตของชนชั้นทั้งสามคงไม่น่าที่จะมีความเรียบง่ายจนสามารถเกิดเป็นความยุติธรรมในรัฐได้ ซึ่งอาจพิจารณาได้จากสภาพของตัวรัฐต่อการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังเช่น การทำสงครามกับรัฐอื่น เพราะถึงแม้เพลโตจะอ้างถึงความเก่งกาจของผู้พิทักษ์ของตน แต่ดังที่กล่าวแล้ว สภาพของผู้พิทักษ์ของเพลโตแทนที่จะมีลักษณะสำคัญของการมีความถนัดตามธรรมชาติเพียงอย่างเดียวคือศิลปะแห่งการรบ แต่เพลโตกลับให้ความสำคัญกับการฝึกจิตมากกว่าการฝึกร่างกาย ถึงแม้ว่าเพลโตจะเข้าใจถึงสภาพของผู้พิทักษ์ที่ดีที่

ธรรมชาติต้องเป็นผู้ที่ใฝ่ปรัชญา, มีความกล้าหาญ, มีความว่องไวและแข็งแรง แต่เพลโตกลับไม่ได้สร้างให้ผู้พิทักษ์ของเขามีสภาพความถนัดตามธรรมชาติดังที่กล่าวเลย ดังนั้นหากเกิดสงครามขึ้นจึงเป็นที่สงสัยว่าผู้พิทักษ์ของเพลโตจะเก่งตามที่กล่าวหรือไม่ นอกจากนั้นจากความเป็นจริงของสงครามที่ต้องมีการใช้กำลังอย่างมากในการทำสงครามซึ่งคงต้องพึ่งการเกณฑ์แรงงานจากประชาชน (ดังเช่นในนครเอเธนส์ที่พลเมืองต้องเป็นทหารด้วย) แต่รัฐอุดมคติของเพลโตคงเป็นเรื่องยากในการเกณฑ์ทหารที่มาจากประชาชนที่จะมีคุณภาพเพียงพอในการทำสงคราม เพราะเหตุผลของการมีความถนัดตามธรรมชาติเพียงอย่างเดียวของมนุษย์ในความหมายของเพลโต

รวมทั้งหากพิจารณาในการใช้ชีวิตของผู้พิทักษ์ในรัฐอุดมคตินี้ ย่อมเป็นที่สงสัยต่อความจงรักภักดีต่อประชาคมที่ตนพิทักษ์แต่กลับไม่สามารถแสวงหาประโยชน์ใดๆได้เลย ในขณะที่ประชาชนหรือผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์ต่างสามารถกอบโกยหาประโยชน์อย่างเต็มที่ ถึงแม้เพลโตจะได้ให้คำตอบต่อความสงสัยนี้แล้ว<sup>23</sup> แต่หากพิจารณาตามสภาวะไตรลักษณ์จิตที่เพลโตกล่าวอ้างโดยเฉพาะในส่วนของภาครักัดค้นหา ก็ไม่อาจที่จะเชื่อได้อย่างเต็มที่ถึงคุณสมบัติของผู้พิทักษ์ในอันที่จะกำกับดูแลความเรียบร้อยของรัฐโดยเอาชนะจิตแห่งความรักในกามสุขได้ตลอด

แต่ทั้งนี้จากลักษณะการจำแนกชนชั้นของเพลโตดังกล่าว โดยเฉพาะการจัดระเบียบอย่างเข้มงวดของชนชั้นผู้พิทักษ์ที่มีลักษณะของการเป็นเผด็จการและคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ โสกราตีสในฐานะตัวแทนของภาครักความรู้หรือปราชญ์ย่อมจะต้องสามารถตระหนักถึงความเป็นไปไม่ได้ของการจัดระเบียบในลักษณะนี้ ดังนั้นระบบการจำแนกชนชั้นของเพลโตที่ปรากฏตามลายลักษณ์อักษรจึงอาจไม่ใช่ความมุ่งหมายที่แท้จริงของเพลโต เพราะลักษณะการจำแนกชนชั้นดังที่ปรากฏนั้นเปิดโอกาสในการพิจารณาในลักษณะอื่นได้

กล่าวคือการจำแนกชนชั้นของเพลโตดังที่ปรากฏใน “อุดมรัฐ” ที่เป็นการจำแนกโดยมีสาระสำคัญของการจำแนกในเรื่องความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งหากพิจารณาในสภาวะไตรลักษณ์จิตของมนุษย์ที่เพลโตอ้างถึง ที่ประกอบไปด้วยจิตภาครักความรู้, จิตภาครักเกียรติ, และจิตภาครักในกามสุข คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่ามนุษย์ทุกคนที่เกิดมาบนโลกนี้ ยก

<sup>23</sup> โปรดดู Plato, *The Republic*, 466a.

เว้นแต่เพียงผู้รักความรู้หรือปราชญ์ในความหมายของเพลโตเท่านั้นที่จะไม่หลงอยู่ในจิตแห่งความรักในกามสุข โดยหากพิจารณาในภาครักกามสุขนี้จะพบว่าเป็นไตรลักษณ์จิตที่มุ่งให้มนุษย์มีความสุขใน الدنيا ซึ่งก็ควรจะรวมถึงสภาวะตัณหาของการประกอบศิลปะในชนชั้นและตัณหาในการสั่งกัตชนชั้นของมนุษย์

ดังนั้นความมุ่งหมายในการจำแนกชนชั้นของเพลโตที่อาจพิจารณาตีความได้ก็คือเพลโตนำที่จะมุ่งให้มนุษย์แต่ละคนพัฒนาความเป็นมนุษย์เพื่อโอกาสในการเปลี่ยนชนชั้น ซึ่งสังเกตได้จากการที่เพลโตกำหนดการจำแนกชนชั้นโดยอาศัยความสามารถทางสมองเป็นเกณฑ์ โดยไม่ให้ความสำคัญกับชาติตระกูลหรือลักษณะการสืบชนชั้นต่อกันมาแต่เดิมเลย ซึ่งหมายถึงเพลโตได้ให้โอกาสแก่บุคคลที่เกิดมาในชนชั้นใดก็ตามที่สามารถที่จะเปลี่ยนชนชั้นจากบิดามารดาได้ ซึ่งการเปลี่ยนชนชั้นนี้สามารถเป็นได้ทั้งที่ดิ้นและเลวลง (ตามความหมายของเพลโตที่การสั่งกัตในชนชั้นผู้ปกครองที่เป็นปราชญ์จะเป็นชนชั้นที่ประเสริฐสุด)

การเปิดโอกาสในลักษณะเช่นนี้ย่อมหมายความว่า มนุษย์แต่ละคนจะสั่งกัตในชนชั้นใดนั้นเป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำของตัวมนุษย์เองเป็นลักษณะที่มนุษย์แต่ละคนกำหนดการสั่งกัตชนชั้นของตนเองไม่ได้เกิดจากสภาวะอื่นนอกเหนือตัวมนุษย์แต่ละคน ดังนั้นลักษณะที่ให้โอกาสแก่มนุษย์ในการจำแนกชนชั้นของตัวเองตามลักษณะนี้ย่อมหมายความว่า เป็นการให้โอกาสแก่มนุษย์ที่จะเปลี่ยนแปลงชนชั้นของตน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ย่อมที่จะส่งผลในลักษณะการผลักดันหรือสร้างทัศนคติให้มนุษย์แต่ละคนพยายามที่จะยกระดับการสั่งกัตชนชั้นของตน

รวมทั้งเมื่อพิจารณาตามความคิดของเพลโตในเรื่องไตรลักษณ์จิตของมนุษย์ที่แต่ละคนจะมีไตรลักษณ์จิตในลักษณะหนึ่งเป็นเจ้าครองเรือนจิต โดยในไตรลักษณ์จิตของมนุษย์แต่ละคนจะต้องมีจิตภาครักในกามสุขเป็นองค์ประกอบหนึ่งเสมอ ซึ่งจิตภาครักกามสุขนี้มีลักษณะของตัณหาเป็นส่วนประกอบสำคัญย่อมเป็นตัวผลักดันให้มนุษย์แต่ละคนพยายามที่จะเปลี่ยนชนชั้นเข้าสู่ชนชั้นผู้รักความรู้หรือปราชญ์ด้วยความเชื่อที่ว่าชนชั้นปราชญ์เป็นชนชั้นที่ประเสริฐสุด รวมทั้งเป็นชนชั้นที่จะเป็นผู้ปกครองรัฐได้เพียงชนชั้นเดียว ดังนั้นลักษณะของการเปิดโอกาสเช่นนี้ย่อมที่จะทำให้มนุษย์แต่ละคนโดยเฉพาะในมนุษย์ที่มีจิตภาครักกามสุขเป็นเจ้าครองเรือนจิตพยายามที่จะทำให้ตนเองเข้าสู่ชนชั้นผู้ปกครองที่เป็นผู้รักความรู้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่เพลโตกำหนดให้ผู้ปกครองมาจากมนุษย์ผู้มีจิตภาครักความรู้เป็นจิตหลักเพียงประเภทเดียว



เท่านั้น ซึ่งอาจทำให้มนุษย์ที่มีภาครักความสุขเป็นจิตหลักพยายามที่จะยกระดับการสังกัดชนชั้นของตนเพื่อผลของการเป็นผู้ปกครอง อันจะนำมาซึ่งอำนาจที่จะตอบสนองต่อต้นหาของจิตภาครักความสุขของตนได้มากขึ้น

แต่ทั้งนี้หากพิจารณาในแง่มุมของจิตภาครักความสุขเพียงอย่างเดียวก็ไม่อาจที่จะยืนยันได้ถึงความต้องการในการเปลี่ยนชนชั้นจากชนชั้นที่สามารถมีต้นหาความสุขในกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลไปสู่ชนชั้นที่ไม่มีเสรีภาพในการใช้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล เพราะตามสภาพของ “อุดมรัฐ” ที่ผู้ปกครองและผู้พิทักษ์มีการจัดระเบียบและระบบอย่างเคร่งครัด รวมทั้งมีลักษณะที่เราเรียกว่าระบบคอมมิวนิสต์ที่ยกเลิกกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทั้งในแง่ของทรัพย์สินส่วนบุคคลและฐานะสัมพันธ์ในครอบครัวของทั้งสองชนชั้น ซึ่งเป็นการปิดกั้นความรู้สึกส่วนหนึ่งของการเป็นผู้รักในความสุขของมนุษย์ จากลักษณะดังกล่าวจึงไม่อาจที่จะยืนยันในความต้องการที่จะเปลี่ยนชนชั้นของมนุษย์ได้อย่างเต็มที่

แต่ในขณะเดียวกัน หากพิจารณาจากสภาพการมีไตรลักษณ์จิตของมนุษย์ที่แต่ละคนมีในลักษณะต่างหากก็อาจพิจารณาได้ว่า ในบรรดาความแตกต่างของไตรลักษณ์จิตนี้ย่อมชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในความต้องการเปลี่ยนชนชั้นของมนุษย์แต่ละคน โดยถ้าหากเชื่อตามทีเพลโตกล่าวอ้างว่าชนชั้นสูงสุดของมนุษย์คือการได้เป็นผู้รักความรู้ ก็ย่อมที่จะทำให้มนุษย์ทุกคนมุ่งเข้าสู่จิตรักความรู้นี้ ดังเช่น ลักษณะความคิดของเซฟาลุสต่อช่วงชีวิตวัยชรา แต่ถ้าหากไตรลักษณ์จิตมีต้นหาเป็นเจ้าของเรือจนจิตอย่างแน่นหนาก็คงเป็นการยากที่จะปรับเปลี่ยนตนเองจากสภาวะต้นหาต่างๆไปสู่การมีจิตรักความรู้เป็นเจ้าครองเรือจนจิต ดังเช่นที่เซฟาลุสกล่าวถึงการพบปะพูดคุยของพวกเซฟาลุสซึ่งเป็นพวกที่อยู่ในวัยชราว่า “ตอนที่ได้พบกันอีกที สมาชิกส่วนใหญ่ของพวกเรามักแสดงความโหม่นัส เฝ้าปรารถนาถึงความพอใจในวัยหนุ่มและระลึกถึงความรู้สึกทางเพศ, การดื่มและพิธีฉลองและอื่นๆที่ได้รับในขณะนั้น และคิดว่ามันเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ที่พวกเขาไม่สามารถที่จะทำได้อีก พวกเขาคิดว่าชีวิตในขณะนั้นน่าพอใจ แต่ขณะนี้พวกเขาไม่อยากจะกล่าวถึงการมีชีวิตต่อ และบางคนก็บ่นว่าครอบครัวของเขาที่แสดงความไม่เคารพต่ออายุของเขาและอยู่อย่างน่าเบื่อต่อความทุกข์ยากที่วัยชรานำมา”<sup>24</sup> ในขณะที่เซฟาลุสกลับมีความอยากในการเป็นผู้รักความรู้และรู้สึกสบายที่ได้หลุดพ้นจากการใช้ชีวิตเช่นนั้น ซึ่งแสดงให้เห็น

<sup>24</sup> Plato, *The Republic*, 329 a-b.

เห็นถึงลักษณะของไตรลักษณ์จิตของมนุษย์แต่ละคนที่มีต่างระดับกันแม้ว่าพวกเขาจะมีเจ้าครองเรือนจิตในลักษณะเดียวกัน อันจะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในความอยากเปลี่ยนแปลงชนชั้นของมนุษย์แต่ละคน กล่าวคือ การที่มนุษย์แต่ละคนจะเปลี่ยนแปลงชนชั้นของตนนั้นจะเป็นผลจากระดับและลักษณะไตรลักษณ์จิตที่เป็นเจ้าครองเรือนจิตของมนุษย์แต่ละคน เนื่องจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงชนชั้นนั้นจะต้องเป็นผลจากลักษณะไตรลักษณ์จิต ซึ่งย่อมส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ผู้นั้น

ดังนั้น ลักษณะการจำแนกชนชั้นของเพลโตดังที่กล่าวมาจึงอาจพิจารณาความมุ่งหมายที่อาจแฝงในการจำแนกมนุษย์เป็น ๓ ชั้นของเพลโตได้ว่า เพลโตต้องการที่จะให้มนุษย์แต่ละคนเปลี่ยนทัศนคติต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในด้านต่างๆ อาทิ ความเข้าใจต่อสภาพทางธรรมชาติของมนุษย์ที่มนุษย์แต่ละคนมีความเท่าเทียมในแง่ของความเป็นมนุษย์ เพราะมนุษย์เมื่อเกิดมานั้นไม่สามารถที่จะแสดงความแตกต่างจากด้านใดได้ อันหมายถึงความแตกต่างของมนุษย์นั้นไม่ได้เป็นผลจากชาติกำเนิดหรือผิวพรรณของมนุษย์แต่อย่างใด ความแตกต่างที่จะทำให้เกิดการจำแนกชนชั้นมนุษย์ได้นั้นจะเป็นผลจากลักษณะความถนัดตามธรรมชาติซึ่งจะต้องอาศัยเกณฑ์การศึกษาเป็นตัวคลี่คลายลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ให้แสดงออกมา อันจะนำมาซึ่งลักษณะที่สามารถแสดงความแตกต่างระหว่างมนุษย์ได้จากผลของการสอบและการเฝ้าสังเกตจากการศึกษา ซึ่งหมายถึงมนุษย์คนหนึ่งเกิดมามีความเท่าเทียมกับมนุษย์อีกคนหนึ่ง ในแง่ของความเป็นมนุษย์ไม่ว่ามนุษย์คนนั้นจะเกิดมาจากบิดามารดาที่เป็นช่างรองเท้าหรือเกิดมาจากบิดามารดาที่เป็นผู้พิทักษ์ เพราะการจำแนกมนุษย์ของเพลโตนั้นอาศัยความสามารถทางสมองซึ่งเป็นผลจากลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนเป็นเกณฑ์ ซึ่งวัดได้จากการเฝ้าสังเกตและการสอบ ดังนั้นไม่ว่ามนุษย์คนนั้นจะเกิดมาโดยมีบิดามารดาสังกัดในชนชั้นใดก็ตาม บุคคลผู้นั้นย่อมมีความเท่าเทียมในแง่ของความเป็นมนุษย์กับอีกบุคคลหนึ่งเสมอ เพียงแต่จะแตกต่างกันหรือสามารถที่จะจำแนกจำพวกมนุษย์ได้ก็เพราะเมื่อได้รับการศึกษาจะทำให้สามารถจำแนกจำพวกมนุษย์ได้โดยดูจากผลของการสอบและการเฝ้าสังเกตผ่านลักษณะการศึกษา เนื่องจากลักษณะของการศึกษาที่เป็นเสมือนปัจจัยคลี่คลายให้ความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนได้แสดงออกมา

โดยเมื่อพิจารณาการจำแนกมนุษย์เป็น ๓ ชั้นดังที่ปรากฏใน “อุดมรัฐ” อันนำมาซึ่งการสร้างความยุติธรรมให้แก่รัฐ โดยอาศัยความสมมูล [Proportional] ของการทำหน้าที่ของชน



ชั้นทั้งสามในรัฐ โดยเพลโตเองก็ไม่ได้กล่าวถึงความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ในแง่มุมมองอื่นเลยนอกจากความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ในแง่ของความสามารถในการใช้สมองเท่านั้น ซึ่งเป็นสาระสำคัญของแนวความคิดในเรื่องการจำแนกชนชั้นของเพลโต ซึ่งลักษณะของความสามารถในการใช้สมองของมนุษย์แต่ละคนก็เป็นผลให้มนุษย์ผู้นั้นได้คลี่คลายลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของเขาให้ออกมาและนำไปสู่การจำแนกความถนัดตามธรรมชาติของแต่ละชนชั้นได้

ดังนั้น การกล่าวว่าความคิดทางการเมืองในสมัยโบราณมีการให้ความสำคัญกับความไม่เสมอภาคของมนุษย์ในการสร้างทฤษฎีการเมืองนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องนักในความหมายของการจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโต เพราะจากการพิจารณาจะพบว่าลักษณะชนชั้นที่เพลโตกล่าวถึงนั้นเป็นลักษณะชนชั้นอันเกิดมาจากเกณฑ์ความสามารถทางการใช้สมองเป็นสำคัญ เพราะหากมองด้วยความเป็นจริงจะพบว่าลักษณะการจำแนกชนชั้นของเพลโตนั้น ไม่ได้จำแนกมนุษย์ตั้งแต่มนุษย์ผู้นั้นถือกำเนิดมา แต่เป็นลักษณะการจำแนกที่เกิดขึ้นในภายหลังจากการได้ผ่านหลักการศึกษาและผ่านการถูกเฝ้าสังเกตและการสอบคัดเลือกซึ่งมีผลให้ลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ผู้นั้นได้คลี่คลายออกมา ซึ่งต่างจากพวกที่กล่าวถึงความไม่เสมอภาคของมนุษย์โดยใช้ลักษณะการสืบชาติตระกูล, การสืบชั้นวรรณะเป็นเกณฑ์ ที่มีการกำหนดชัดเจนในความเป็นจริงของอภิสิทธิ์ชนชั้นปกครองและกำหนดชัดเจนถึงสถานภาพของคนที่อยู่ในชนชั้นปกครองด้วย รวมทั้งมีการกำหนดชัดเจนถึงสถานภาพของบุคคลที่จะสังกัดในชนชั้นใดที่ยากแก่การจะเปลี่ยนแปลง เช่นลัทธิเทวสิทธิ์, แนวความคิดเรื่องทาส, ระบบชนชั้นวรรณะในศาสนาฮินดู เป็นต้น เพราะความไม่เสมอภาคของมนุษย์ที่เกิดขึ้น หรือ ลักษณะของชนชั้นของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามแนวความคิดของเพลโตนั้น ล้วนเป็นผลจากความสามารถของสมองของมนุษย์แต่ละคนในการคลี่คลายลักษณะความถนัดตามธรรมชาติที่เพลโตกล่าวอ้างในการจำแนกชนชั้นมนุษย์ ในขณะที่ความสำคัญของชาติตระกูลหรือชนชั้นวรรณะไม่ได้มีการกล่าวอ้างถึงหรือให้ความสำคัญในส่วนของการพิจารณาเฝ้าสังเกตและสอบคัดเลือกในการจำแนกชนชั้นของมนุษย์เลย

และถึงแม้ว่าการจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตจะมีลักษณะที่ให้ความสำคัญต่อความไม่เสมอภาคของมนุษย์ในการจำแนกชนชั้นมนุษย์ แต่ลักษณะดังกล่าวไม่ได้เป็นไปเพื่อสร้างทฤษฎีทางการเมืองที่ให้อำนาจแก่มนุษย์ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ แต่เป็นลักษณะความไม่เสมอภาคที่เป็นผลจากธรรมชาติของตัวมนุษย์เอง รวมทั้งลักษณะความไม่เสมอภาคดังกล่าวก็เป็นไป

เพื่อการสรรหาตัวบุคคลที่มีความเหมาะสมต่อการเป็นผู้ปกครองและเป็นการกันไม่ให้บุคคลที่ไม่มี ความเหมาะสมมาเป็นผู้ปกครอง ซึ่งทำให้ลักษณะความไม่เสมอภาคของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามการ จำแนกชนชั้นของเพลโตนั้นไม่ได้เป็นสาระสำคัญในการสร้างทฤษฎีการเมือง แต่มีนัยยะในการ อธิบายถึงที่มาของผู้ปกครองและระบอบการปกครองตามทฤษฎีการเมืองของเขา

## สรุป

การจำแนกชนชั้นของเพลโตตามที่ปรากฏใน “อุดมรัฐ” ที่มีการจำแนกมนุษย์เป็น ๓ ชนชั้นอันได้แก่ ชนชั้นผู้รักความรู้หรือปราชญ์, ชนชั้นผู้พิทักษ์, และชนชั้นผู้มีความสนใจหรือความ สามารถในการผลิตการพาณิชย์ โดยให้การเฝ้าสังเกตและการสอบคัดเลือกจากการศึกษาเป็น เกณฑ์ในการจำแนกจำพวกมนุษย์นั้น ซึ่งหากพิจารณาตามที่เพลโตกล่าวอ้างในการจำแนกชน ชั้นมนุษย์ในลักษณะนี้ก็ด้วยสาเหตุที่ว่า มนุษย์เมื่อเกิดมานั้นไม่สามารถที่จะแยกแยะจนเห็นถึง ความแตกต่างที่จะสามารถจัดชนชั้นของมนุษย์นั้นๆได้ ดังนั้นจึงต้องอาศัยหลักเกณฑ์ในเรื่อง ความสามารถทางการใช้สมองเป็นเกณฑ์ในการจำแนก โดยหลักเกณฑ์นี้ก็เปรียบได้กับตัวที่จะ คลี่คลายความสามารถในการใช้ศิลปะหรือความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ให้แสดงออกมา รวมทั้งยังเปรียบเสมือนเกราะกำบังในการจำแนกมนุษย์ของเพลโตด้วย เนื่องจากการจำแนกนี้ มนุษย์แต่ละคนเป็นเสมือนผู้กำหนดการสังกัดชนชั้นของตนเอง กล่าวคือ การที่มนุษย์คนหนึ่งจะ สังกัดในชนชั้นใดนั้น เป็นผลจากลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ผู้นั้น ซึ่งลักษณะ ความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนจะสามารถแสดงออกได้นั้น จะต้องอาศัยการสอบ และการเฝ้าสังเกตจากการศึกษาเพื่อให้ความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ผู้นั้นได้คลี่คลายออก มา ซึ่งก็คือ การที่มนุษย์คนหนึ่งจะสังกัดในชนชั้นใดนั้นเป็นผลสืบเนื่องจากการศึกษาและการ สอบของมนุษย์ผู้นั้น ผู้ปกครองหรือตัวบุคคลอื่นๆดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้องเท่าไร เพราะการจำแนก ล้วนเป็นไปตามความสามารถในการใช้สมองของมนุษย์ผู้นั้นทั้งสิ้น มนุษย์ที่ถูกจัดให้อยู่ในชนชั้น ผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์ก็เพราะมนุษย์ผู้นั้นไม่สามารถที่จะผ่าน หลักเกณฑ์ของการเฝ้าสังเกตและการสอบคัดเลือกจากการศึกษาในระดับก้าวหน้าได้จึงต้องอยู่ใน ชนชั้นนี้ ไม่ได้เกิดเพราะการยึดเยียดให้โดยรัฐหรือผู้ปกครอง เพราะการที่มนุษย์ผู้นั้นจะสังกัดใน

ชนชั้นใดๆนั้นเป็นผลจากการที่มนุษย์ผู้นั้นมีลักษณะความถนัดตามธรรมชาติที่เป็นศิลปะเฉพาะของชนชั้นนั้น ซึ่งเกิดขึ้นโดยตัวมนุษย์แต่ละคนในการแสดงลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของตนให้ปรากฏผ่านการศึกษาโดยการสอบและการเฝ้าสังเกต ซึ่งจุดนี้เปรียบเสมือนกับการสร้างความชอบธรรมของผู้ปกครองและรัฐในการรักษาคุณภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารรัฐ รวมทั้งเป็นข้ออ้างในการรักษาหรือกวดความไม่พอใจที่อาจเกิดจากการจัดระดับชนชั้นนั้นๆ ด้วยข้ออ้างสำคัญที่ว่า การจัดระดับนี้เกิดขึ้นก็โดยตัวมนุษย์เอง ไม่เกี่ยวกับใครอื่นเลยรวมทั้งไม่ได้เกิดจากการกดขี่ของการรักษาอำนาจของชนชั้นสูงในสังคมที่พยายามรักษาอำนาจไว้แต่เฉพาะพวกของตน

ซึ่งจากลักษณะการจำแนกชนชั้นตามที่ปรากฏนั้น อาจพิจารณาได้ว่าเพลโตอาศัยความคิดในเรื่องการจำแนกชนชั้นดังกล่าวนี้เพื่อที่จะให้ความรู้แก่ผู้ร่วมสนทนาถึงลักษณะของนครที่สมบูรณ์ที่จะต้องจัดสมดุลของการดำเนินชีวิตของประชาชนจำพวกต่างๆในรัฐ โดยการจำแนกเป็น ๓ ชนชั้นดังกล่าวจะทำให้ง่ายแก่ความเข้าใจต่อการดำเนินการเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในรัฐและเป็นคำตอบต่อการหาความหมายหรือนิยามของ “ความยุติธรรม” ในระดับปัจเจกชนโดยอาศัยการเทียบเคียงจากคำตอบของความหมายหรือนิยามที่พบในระดับรัฐ ซึ่งลักษณะการจำแนกนี้อาจไม่ได้มีความหมายพิเศษอะไร เป็นแต่เพียงแนวทางของการเข้าถึงคำตอบในการแสวงหาความหมายหรือนิยามของ “ความยุติธรรม” ของเพลโตเท่านั้น แต่ทั้งนี้หากนำความเข้าใจในเรื่องของการสร้างอำนาจและเชื่อว่าทสนทนาของเพลโตมีลักษณะของการสร้างถ่อมตนร่วมในการสนทนา ย่อมที่จะสามารถพิจารณาในแง่มุมอื่นได้ นอกเหนือจากความเข้าใจว่าเพลโตมีแนวความคิดในเรื่องการจำแนกชนชั้นมนุษย์ตามที่กล่าวมา

โดยอาจพิจารณาได้ว่า ลักษณะการจำแนกชนชั้นของเพลโตนี้มีความมุ่งหมายในการที่จะให้มนุษย์มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้าใกล้การเป็นปราชญ์ เพราะเพลโตเชื่อว่าวิชาปรัชญาจะช่วยทำให้มนุษย์รู้จักความดีความชั่วที่แท้จริง และเฉพาะนักปรัชญาเท่านั้นที่จะมีความสุขที่แท้ในโลกมนุษย์ ดังนั้นเพลโตจึงอาศัยการกล่าวอ้างในเรื่องความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์มาเป็นเครื่องมือในการจำแนกมนุษย์และการกล่าวอ้างถึงลักษณะการมีไตรลักษณ์จิตของมนุษย์ว่าเป็นส่วนสำคัญในการทำให้มนุษย์มีลักษณะเช่นไร และสมควรสังกัดในชนชั้นใดเพื่อที่จะทำให้มนุษย์ผู้มีกิเลสและตัณหาโดยทั่วไปต่างต้องการที่จะทำตัวให้เข้าสู่ชีวิตของการเป็นผู้รู้เพื่ออย่างน้อยจะได้พบกับความสุขที่แท้ตามที่เพลโตกล่าวอ้างถึง

\* นอกจากนั้น ลักษณะการจำแนกชนชั้นของเพลโตเช่นนี้ยังได้นำมาซึ่งความคิดที่ทำลายความคิดความเชื่อของผู้ที่จะอ้างความเป็นสมมติเทพเพื่อที่จะมาเป็นผู้ปกครองมนุษย์ เพราะในความคิดของเพลโตนั้นหากพิจารณาจะพบว่า เพลโตไม่ได้กล่าวถึงความสำคัญของชาติตระกูลสักนิดเดียว ที่เพลโตมักอ้างถึงเสมอจะเป็นในเรื่องของความสามารถของจิต ผู้ที่อ้างถึงการเป็นสมมติเทพของเขาก็จะผิดหลักหรือลักษณะธรรมชาติมนุษย์ของเพลโต รวมทั้งผู้ที่อ้างถึงลักษณะความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์เพื่อที่จะหาประโยชน์จากความไม่เท่าเทียมนี้ก็จะไม่ตรงตามลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ที่เพลโตกล่าวอ้าง ซึ่งจากลักษณะการตีความในลักษณะนี้ อย่างน้อยน่าที่จะส่งผลให้เกิดความคิดในเรื่องความเท่าเทียมกันโดยธรรมชาติของมนุษย์ในเรื่องสถานภาพที่เป็นผลจากการถือกำเนิด กล่าวคือมนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในแง่ของความเป็นมนุษย์เพียงแต่จะแตกต่างกันก็ด้วยหลักการแห่งความสามารถในการใช้สมองซึ่งส่งผลสู่ความไม่เท่าเทียมของมนุษย์ในศิลปะแห่งความถนัดตามธรรมชาติที่ส่งผลให้เกิดการจำแนกชนชั้นในหมู่มนุษย์ขึ้นได้

นอกจากนั้น ความคิดในเรื่องการจำแนกชนชั้นของเพลโตยังสามารถที่จะพิจารณาในแง่มุมมองอื่นได้ ดังเช่น ปัญหาเรื่องสิทธิสตรี หรือปัญหาความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรี เพราะในการจำแนกชนชั้นของเพลโตที่อาศัยหลักความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนเป็นเกณฑ์ในการจำแนกนั้น ในเรื่องของหลักความถนัดตามธรรมชาติหรือศิลปะของชนชั้นผู้พิทักษ์ที่บุรุษและสตรีสามารถที่จะได้รับการศึกษาและการปฏิบัติในลักษณะเดียวกันมีความเท่าเทียมกัน เพราะความแตกต่างที่เกิดเป็นความแตกต่างทางสรีระระหว่างชายและหญิง ไม่ได้มีส่วนสัมพันธ์กับความแตกต่างในเรื่องความสามารถในการใช้สมองอันเป็นหลักเกณฑ์ในการจำแนกชนชั้นมนุษย์เลย อันหมายถึงสตรีก็สามารถที่จะเป็นผู้พิทักษ์ได้เช่นเดียวกับบุรุษหรือสามารถที่จะเป็นผู้ปกครองได้เช่นเดียวกับบุรุษ ซึ่งก็คือลักษณะของความเท่าเทียมกันตามธรรมชาติระหว่างบุรุษและสตรี โดยมีเพียงความแตกต่างทางร่างกายเท่านั้นที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันตามธรรมชาติของบุรุษและสตรี เป็นต้น

แต่หากนำเข้าไปในเรื่องการจำแนกมนุษย์และการดำเนินการต่างๆเกี่ยวกับชนชั้นทั้งสามของเพลโตมาพิจารณาเป็นแนวทางในลักษณะที่ตรงตามลายลักษณ์อักษร ย่อมที่จะได้รับคำตอบในอีกลักษณะหนึ่ง ดังเช่นแนวทางของระบอบคอมมิวนิสต์ในเรื่องการยกเลิกกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเอกชนให้มีลักษณะของกรรมสิทธิ์รวม ซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดใน “อุดมรัฐ” ในเรื่องกรรม

สิทธิ์ทรัพย์สินของชนชั้นผู้ปกครองและชนชั้นผู้พิทักษ์ที่มีการยกเลิกกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของชนชั้นทั้งสองให้เป็นลักษณะของกรรมสิทธิ์รวมและการรับค่าตอบแทนจากประชาชนทั่วไปซึ่งก็คือชนชั้นที่สามของรัฐ หรือ ชนชั้นผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์ เพื่อกันไม่ให้เกิดความไม่สามัคคีในหมู่พวกผู้พิทักษ์และผู้ปกครองจากสภาวะการถือครองกรรมสิทธิ์ในเรื่องต่างๆที่จะส่งผลให้เกิดลักษณะการแตกแยกในหมู่ชนชั้นทั้งสอง ด้วยสาเหตุของการแก่งแย่งและการรักษาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตัวระหว่างกัน

นอกจากนั้น อาจพิจารณาจากลักษณะความเชื่อของนาซีในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองในเรื่องลักษณะของประชากรที่จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพอันนำมาซึ่งการทำลายมนุษย์ที่ตนคิดว่าไร้คุณภาพและจะนำมาซึ่งความเสียหายให้แก่รัฐตน ดังการสนทนาของโสกราตีสในเรื่องของการสืบพันธุ์และการกำเนิดของผู้พิทักษ์ที่จะต้องมีความคุณภาพ โดยเด็กที่เกิดมาพิการและจากบิดามารดาของชนชั้นอื่นจะต้องถูกจำกัดออกไป<sup>25</sup> ดังนั้นระบบนาซีเยอรมันจึงรับแนวความคิดดังกล่าวมาเป็นนโยบายในการรักษาความบริสุทธิ์ของชนชาติตน โดยการกำจัดชนชาติที่ตนคิดว่าด้อยคุณภาพให้หมดไปจากโลกและทำการปกครองโลกเพราะเชื่อว่าตนเป็นชนชาติที่เหมาะสมที่สุดในการเป็นผู้ปกครองเพราะเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพดีที่สุด ซึ่งก็คือเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุดในการทำการปกครอง

ดังนั้นแนวความคิดในเรื่องการจำแนกชนชั้นของเพลโตนั้น จึงอาจพิจารณาตีความได้ในหลายลักษณะ ทั้งที่เป็นไปตามลายลักษณ์อักษรโดยตรงและที่อาจแฝงตามลักษณะการเขียนของเพลโตที่คงลักษณะการสร้างถ่อมตนอันเป็นลักษณะสำคัญของโสกราตีสผู้เป็นตัวละครเอกในงานเขียนของเพลโต ซึ่งทำให้ลักษณะการนำเอาความคิดของเพลโตไปใช้ ย่อมที่จะมีในหลายลักษณะด้วยกัน กล่าวคือ หากนำความคิดของเพลโตไปใช้โดยตรงตามลายลักษณ์อักษรอันเป็นลักษณะที่ไม่ได้มีการพิจารณาศึกษามากไปกว่าการอ่านธรรมดาแล้ว ลักษณะการนำความคิดของเพลโตไปใช้ย่อมออกมาในลักษณะดังที่ปรากฏในระบบคอมมิวนิสต์และระบบนาซีเยอรมัน ซึ่งเป็นลักษณะความเข้าใจและนำไปใช้โดยไม่คำนึงถึงสภาวะการณ์ต่างๆที่จะส่งผลต่อการดำเนินการดังกล่าว เพราะแม้แต่เพลโตเองยังได้กล่าวถึงลักษณะของนครรัฐอุดมคตินี้ว่า

<sup>25</sup> ไปรอดดู Plato, *The Republic*, 460 b-d.

คงจะเป็นรูปแบบอันสูงส่งในจิตใจของมนุษย์ผู้ที่ต้องการแสวงหารัฐที่ดีที่สุดเท่านั้น<sup>26</sup> ซึ่งหมายถึง รัฐในลักษณะดังกล่าวนี้จะสามารถเกิดขึ้นได้นั้นคงต้องอาศัยปัจจัยประกอบในสวนอื่นๆอีกมาก รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่จะกระทบต่อรัฐด้วยเพราะแม้แต่เพลโตเองยังอยากที่จะให้รัฐของตนเป็นรัฐที่พึงตนเองไม่ยุ่งเกี่ยวกับรัฐอื่น ดังนั้นจึงมีแต่ผู้ที่เข้าใจแนวความคิดของเพลโตอย่างไม่ไตร่ตรองถึงความ เป็นไปไม่ได้ที่เพลโตกล่าวแฝงไว้ในตัวบทจะพิจารณาตีความและนำไปปฏิบัติใช้ในลักษณะ ดังกล่าว

แต่ถ้าหากการพิจารณาตีความจะคำนึงถึงจุดกำเนิดของการสนทนาของโสกราตีสกับ บุคคลอื่นอันมีสาระสำคัญในการหาความหมายหรือนิยามให้กับ “ความยุติธรรม” ดังนั้นผลแห่ง การจำแนกน้อยอย่างน้อยที่สุดก็น่าที่จะส่งผลในเรื่อง “ความยุติธรรม” บ้าง ซึ่งจากลักษณะของ การจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตนั้นสามารถเปรียบได้กับหลักการโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งหมายถึง เพลโตในฐานะของผู้รักความรู้ที่มีความเชื่อว่ารัฐจะยุติธรรมได้นั้นก็โดยการปกครองโดยบุคคลที่ เป็นผู้รักความรู้ ดังนั้นเพลโตจึงอาศัยการแสดงให้เห็นถึงความสูงส่งของการเป็นผู้รักความรู้เป็น สิ่งล่อให้มนุษย์ที่มีกิเลสตัณหาและความเชื่อมั่นในตัวเองที่ว่าตนเองนั้นถูกต้องและดีที่สุดให้มี ความอยากที่จะเข้ามาสังกัดในชนชั้นที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่สูงส่งนี้ ทั้งนี้ความรู้สึกอยากเข้ามามีส่วน หรือสังกัดในชนชั้นผู้รักความรู้นั้นก็เป็นไปเพื่อการตอบสนองต่อจิตภครักในกามสุขที่มีลักษณะ ของความอยากและตัณหาของมนุษย์ทุกคน ซึ่งหากมนุษย์ทุกคนมีลักษณะจิตที่มุ่งเข้าหาการ เป็นผู้รักความรู้นี้ก็ย่อมหมายความว่า รัฐของมนุษย์เหล่านี้ย่อมเข้าใกล้ความเป็นรัฐที่ยุติธรรม มากขึ้น

ซึ่งลักษณะของรัฐที่เข้าใกล้ความยุติธรรมนี้หมายถึง รัฐที่มีลักษณะเข้าใกล้รัฐอุดม คติของเพลโตมากขึ้นและเป็นรัฐที่มีความยุติธรรมอันเป็นหลักการสำคัญของระบอบการปกครอง ต่างๆ เพราะในระบอบการปกครองไม่ว่าจะเป็นในลักษณะใดต่างก็ยกเอาหลักการแห่งความยุติ ธรรมมาเป็นข้ออ้างในการจัดตั้งระบอบการปกครองและข้ออ้างในการรักษาอำนาจของระบอบการ ปกครองนั้นๆเสมอ เช่น ระบอบคอมมิวนิสต์ที่อ้างถึงความเสมอภาคของมนุษย์มาเป็นหัวใจหลัก ของระบอบการปกครองก็เป็นลักษณะของการอ้างความยุติธรรมในสังคมมาเป็นหลักความชอบ ธรรมในการจัดตั้งและรักษาระบอบการปกครองของตน หรือ ผู้ที่นิยมในระบอบการปกครอง

<sup>26</sup> ไปรอดดู Plato, *The Republic*, 592 b-c.

ระบอบประชาธิปไตยก็อ้างถึงลักษณะความเท่าเทียมของมนุษย์ตั้งแต่เกิด จึงยอมเป็นความยุติธรรมที่ตนจะมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกับมนุษย์ผู้อื่นในทุกๆเรื่อง เป็นต้น ซึ่งทำให้ลักษณะของความยุติธรรมเป็นสิ่งที่มีรัฐแต่ละรัฐจะต้องจัดการปกครองโดยยึดหลักการแห่งความยุติธรรมเป็นข้ออ้างสำคัญในรูปแบบการปกครองรัฐ

สำหรับเพลโตที่เชื่อในความสูงส่งของการเป็นผู้รักความรู้ ย่อมที่จะปรารถนาให้มนุษย์ทุกคนมีลักษณะหรือหลักการของการเป็นผู้รักความรู้ เพื่อผลของการสร้างให้รัฐหรือประชาคมการเมืองของมนุษย์ได้เข้าใกล้ความยุติธรรมมากขึ้น เพราะถึงแม้รูปแบบการปกครองที่เกิดขึ้นใน “อูตมรัฐ” จะไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ได้ แต่ลักษณะหลักการของการเป็นผู้รักความรู้ย่อมสามารถที่จะเกิดในตัวมนุษย์แต่ละคนได้ ซึ่งจะสามารถพัฒนาไปสู่ลักษณะของรัฐที่มีหลักการของระบอบการปกครองที่วางอยู่บนพื้นฐานของการมีมนุษย์ผู้รักความรู้เป็นส่วนประกอบสำคัญของประชาคมการเมือง และนำไปสู่รูปแบบการปกครองที่มุ่งเข้าหาความยุติธรรมเป็นจุดหมายสำคัญอย่างแท้จริงในการปกครองรัฐ

โดยสรุป ความคิดทางการเมืองของเพลโตในเรื่องการจำแนกชนชั้นนั้นเป็นผลจากความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างทางความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน ซึ่งไม่เกี่ยวกับลักษณะความแตกต่างของการเป็นบุรุษหรือสตรี, ลักษณะความแตกต่างของชาติตระกูลที่เกิดหรือลักษณะความแตกต่างอันเกิดจากการจัดตั้งโดยรัฐหรือระบอบการปกครอง (เช่น โพร, ทาส) แต่ความแตกต่างของมนุษย์ซึ่งนำไปสู่การจำแนกชนชั้นมนุษย์เป็นผลจากความสามารถในการใช้สมองของมนุษย์แต่ละคน ซึ่งความสามารถในการใช้สมองนี้ไม่ได้เป็นลักษณะของการสร้างชนชั้นของมนุษย์แต่เป็นลักษณะของการทำให้ชนชั้นของมนุษย์ผู้นั้นปรากฏขึ้นมา ซึ่งก็คือเป็นตัวคลี่คลายหรือเป็นปัจจัยที่ทำให้ลักษณะความถนัดตามธรรมชาตินั้นปรากฏเด่นชัดออกมา อันจะนำไปสู่ลักษณะที่สามารถจำแนกชนชั้นของมนุษย์ได้ โดยเพลโตได้กล่าวถึงการจำแนกว่ามี ๓ ชนชั้นด้วยกันคือ ปราชญ์ผู้รักความรู้, ผู้พิทักษ์ผู้รักเกียรติ, และผู้มีความสนใจหรือความสามารถในการผลิตการพาณิชย์ผู้รักในกำสุข โดยการแบ่งในลักษณะเช่นนี้มาที่จะเป็นผลให้เกิดคำตอของของการหาความหมายหรือนิยามของ “ความยุติธรรม” มากกว่าความมุ่งหมายในการจำแนกชนชั้นของมนุษย์ในลักษณะเช่นนี้จริงๆ เพราะการจำแนกชนชั้นของมนุษย์ในลักษณะเช่นนี้มีลักษณะที่กว้างๆไม่ได้เป็นการจำแนกในรายละเอียดความแตกต่างในเรื่องศิลปะเฉพาะที่เป็นความแตกต่างในแต่ละชนชั้น (เช่น ความหลากหลายของศิลปะในชนชั้นผู้มีความสนใจหรือความ

สามารถในการผลิตการพาณิชย์ซึ่งเป็นชนชั้นที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด และมีความหลากหลายในศิลปะและลักษณะของมนุษย์ผู้ที่สังกัดในชนชั้นนี้มากที่สุด) ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวได้เปิดโอกาสในการพิจารณาตีความความหมายในลักษณะอื่นได้

ดังนั้น การกล่าวถึงความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ในความหมายของเพลโตจึงน่าที่จะเป็นการกล่าวถึงความหมายในลักษณะของความสามารถในการใช้สมองที่จะทำให้เกิดการคลี่คลายลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของแต่ละชนชั้น อันเป็นผลให้ลักษณะแนวความคิดหรือการสร้างทฤษฎีการเมืองของเพลโตไม่ได้เป็นการให้ความสำคัญกับความไม่เสมอภาคของมนุษย์เป็นสาระสำคัญ เพราะจากการพิจารณาในส่วนของแนวความคิดในการจำแนกชนชั้นของมนุษย์ใน “อุดมรัฐ” ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญในทฤษฎีการเมืองของเพลโต ก็ไม่สามารถที่จะกล่าวได้ว่าเพลโตอาศัยลักษณะของความไม่เสมอภาคของมนุษย์โดยธรรมชาติเป็นสาระสำคัญของการสร้างทฤษฎีทางการเมืองของเขา เพราะการจำแนกดังกล่าวไม่ได้เกิดจากความเชื่อในความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ แต่เป็นลักษณะของการจำแนกที่ต้องอาศัยหลักเกณฑ์ทางการเมืองที่ทำให้เกิดการแสดงออกหรือการคลี่คลายความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ผู้นั้นให้กระจ่างแจ้งชัดออกมาเป็นตัวทำให้เกิดการจำแนกชนชั้นมนุษย์

ซึ่งลักษณะการจำแนกชนชั้นในลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้ไม่สามารถที่จะกล่าวได้ว่าเพลโตอาศัยหลักการของความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์โดยธรรมชาติเป็นตัวทำให้เกิดทฤษฎีทางการเมืองของเขา เพราะดังที่กล่าวแล้วความไม่เท่าเทียมของมนุษย์ในความคิดของเพลโตเป็นความไม่เท่าเทียมที่เกิดจากลักษณะความแตกต่างทางธรรมชาติของความถนัดหรือศิลปะตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน ดังนั้นแนวความคิดในการจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตจึงเป็นลักษณะที่ไม่ได้ยึดติดกับตัวรัฐหรือระบอบการปกครองของรัฐ แต่ยึดติดกับตัวมนุษย์แต่ละคนเป็นหลักการสำคัญในการจำแนกชนชั้นมนุษย์